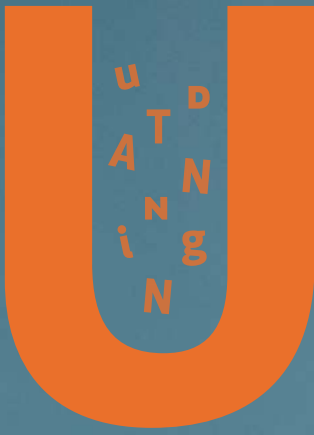

Utdanning
Nr. 4, 11. april 2025

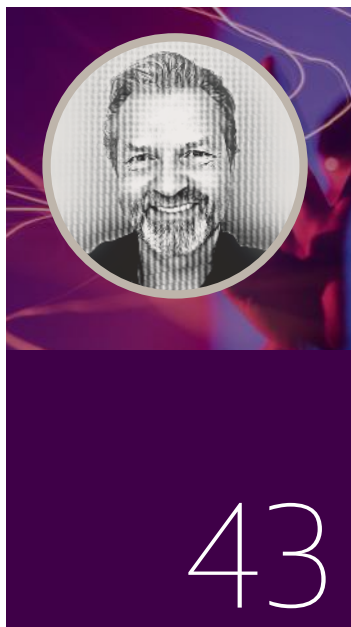

- Lærere bruker ikke metodene som funker

INNHOOLD

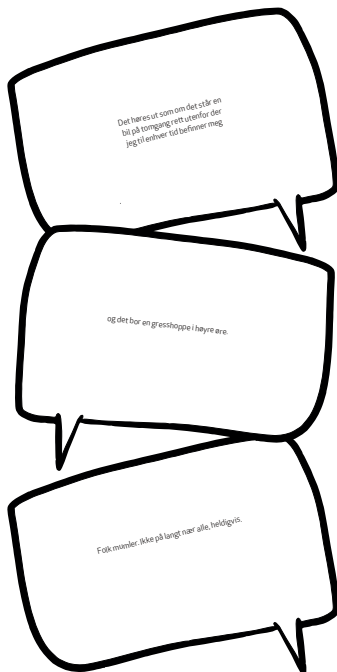
Ingen god idé

Felles sanger, litteratur og historiske hendelser alle skal lære om, er en dårlig idé, skriver skolerådgiver Odin Nøsen.

Mumlefusk

Det virker som om elevene mumler mer enn før. Hilde Eskild vil derfor finne ut om hun har begynt å høre dårlig.

Pottetrening på agendaen

Utdanning har snakket med to barnehager som hjelper barna å bli bleiefrie som toåringer.

Kommune-ønsker til KS

Noen av de største kommunene vil at KS prioriterer endringer i bemanningsnormene.

Går fra borde

Nå forlater jeg barnehage-skuta. Jeg kan ikke stå for det vi leverer lenger, skriver pedagogisk leder Ingrid Tømmerdal Tangstad.

Interessevekkeren

Trygve Slagsvold Vedum er tilbake i klasserommet med sin favorittlærer: – Mitt mål var å engasjere elevene, sier Finn-Åge Løvlien.

LEDER

Bruk forskningen klokt!

Utdanningsforskning vokste fram som et eget felt i Norge på 1960- og -70-tallet. På 1990-tallet kom trenden med måling og evaluering, og rundt tusen-årsskiftet ble begrepet evidensbasert – eller forskningsbasert – undervisning for alvor introdusert. Målet var å bruke forskning aktivt for å forbedre praksisen i klasserommet.

Det er imidlertid omstridt. Kritikerne mener forskningen legger for stor vekt på læringsutbyttet alene og peker på at klasseromshverdagen er langt mer kompleks enn det som kan telles og måles. Mange lærere opplever det som detaljstyring ovenfra og et signal om manglende tillit til deres profesjonelle skjønn. De løfter metodefrihetens fane høyt.

For høyt, mener de 1200 lærerne som har samlet seg i et opprop for «evidensinformert undervisning». «Målet vårt er en profesjonalisering av læreryrket», sier en av dem til Utdanning. «Mange av de læringsmetodene som brukes i norsk skole i dag, er lite oppdaterte», sier en annen.

Før du hisser deg opp, legg merke til uttrykket «evidensinformert». Med det menes at forskningen skal kombineres med skjønn. Det betyr at lærere ikke skal bli teknokratiske gjennomførere av en ferdig oppskrift, men at undervisningen bør ha et kunnskapsbasert fundament.

Om det skal bli mer enn fine ord, trengs det imidlertid flere ingredienser: Forskningen må være praksisnær og tilgjengelig. Lærerutdanningene må være oppdaterte. Og lærere må få tid og støtte til å holde seg faglig oppdatert – i fellesskap, ikke alene.

Mange lærere er nysgjerrige og åpne, men uten bedre rammer for profesjonsutvikling blir forskningen stående igjen på gangen.

Kaja Mejlbo, ansvarlig redaktør

Hold deg oppdatert på

UTDANNINGSNYTT

NYUTDANNEDE BARNEHAGELÆRERE

Nesten en tredel jobber ikke i barnehage etter sju år

Barnehagelærere forsvinner ut av barnehagene kort tid etter endt utdanning. Blant dem som blir, må mange gå av tidlig.

– Det lekker i begge ender, sier Geir Røsvoll, leder i Utdanningsforbundet.

Tekst: Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no

Nye tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB) viser at nesten én av tre barnehagelærere ikke jobber i barnehage sju år etter endt utdanning. SSB har fulgt alle som fullførte en lærerutdanning i 2016. De ville finne ut hvor mange som fortsatt jobber i den sektoren de har utdannet seg til. Barnehagelærerne er den gruppen som i størst grad forlater sin egen sektor etter noen få år i yrket.

– Når så mange barnehagelærere faller fra i yrket så tidlig, kommer vi til å stå i en veldig vanskelig situasjon om kort tid, sier Geir Røsvoll, leder i Utdanningsforbundet.

I 2016 var det rundt 2000 nyutdannede barnehagelærere. Over 80 prosent gikk rett inn i jobb i en barnehage. Men i 2023 var det kun 69 prosent som fortsatt jobbet i barnehage.

Røsvoll peker på at denne statistikken kommer i tillegg til flere andre faktorer som gir grunn til bekymring:

Stadig færre unge søker seg til barnehagelærerutdanningen.

Det er høyt sykefravær i barnehagesektoren, og barnehagelærere er blant yrkene med lavest avgangsalder, hvor mange pensjonerer seg tidlig eller blir uføre: – Det betyr at det lekker i begge ender, sier Røsvoll.

Han mener politikerne fremstår handlingslammet i møte med det han sier er en voksende bemanningskrise.

– Vi har sagt fra om dette i så lang tid, men verken regjeringen eller Stortinget har vært villige til å prioritere det som åpenbart er nødvendig, nemlig mer bemanning. Nå må vi ha en reell poli-

Barnehagene har problemer med å holde på nyutdannede barnehagelærere.

tisk debatt om hva som faktisk skal til. Det haster, hvis vi skal klare å snu utviklingen, sier Røsvoll.

Han sier de nye SSB-tallene bygger opp under det han får høre fra tillitsvalgte, styrere og andre medlemmer i Utdanningsforbundet ute i barnehagene.

– Vi får høre at bemanningen er for lav, og flere oppgir at nettopp det er årsaken til at de vurderer å forlate yrket, sier Røsvoll.

Nylig viste undersøkelsen Spørsmål til Barne-

hage-Norge at både styrere og barnehageeiere var enige om at det særlig var to ting som hadde effekt for å beholde barnehagelærere i jobben: tilstrekkelig bemanning og lønn.

– Å få flere barnehagelærere til å stå i jobben handler om å gjøre yrket attraktivt. Det aller viktigste er å sørge for en bemanning som gjør at barnehagelærerne føler de får tid til å gjøre en god jobb, sier Røsvoll.

FORELDRESAMARBEID

Arkivfoto: FUG

FUG-leder Ståle Kalkvik mener foreldre kan gjøre mer for bedre inkludering og forhindring av mobbing.

Undersøkelse:

Foreldre bidrar ikke nok i skolen

Tre av ti foreldre mener at foreldregrupper ikke bidrar til et godt klassemiljø. – Skuffende, sier FUG-leder.

Tekst: Kaja Mejlbo | kaja@utdanningsnytt.no

– Det er skuffende at så få opplever at foreldregrupper bidrar til et godt klassemiljø. Undersøkelsen viser at foreldre ser ut til å kunne jobbe mer for inkludering og mot mobbing, sier leder i Foreldreutvalget for grunnopplæringen (FUG), Ståle Kalkvik, i en pressemelding.

FUG har gjennomført en undersøkelse om samarbeidet mellom hjem og skole.

1200 foreldre har svart på spørsmål om barnets trivsel, relasjonen mellom skole og hjem og medvirkning. Svarene deres tyder på at mange mener at en del foreldre kan gjøre mer for fellesskapet.

Tre av ti svarer at foreldregrupper ikke bidrar til et godt klassemiljø. Halvparten oppgir at de har

høy terskel for å kontakte andre foreldre i klassen.

Under halvparten tar ansvar for å inkludere nye elever og deres foreldre i klassemiljøet, og bare fire av ti sier at de forsøker å bli kjent med andre foreldre.

Kalkvik mener foreldre må engasjere seg mer.

– Vi ser at foreldre mobiliserer sterkt når skoler trues av nedleggelse eller skoleveien er trafikkfarlig. Det samme engasjementet må vi rette mot elevenes klassemiljø i den ordinære skolehverdagen. Her har vi alle mer å gå på, sier han.

I undersøkelsen kommer det også frem at én av fire foreldre opplever at det er litt uklart hvilke forventninger skolen har til dem. Mange sier også at de er usikre på når det er passende å kontakte skolen.

– Slik jeg tolker disse svarene, har skolen og foreldrene en jobb å gjøre når det gjelder å avklare forventninger med hverandre. For eksempel når det er passende å ta kontakt, hvor raskt man kan forvente svar, og hvilke saker det er viktig å samarbeide med skolen om, sier Kalkvik.

VIDEREGÅENDE SKOLE

Antall bortviste elever er mangedoblet

Det har vært en kraftig økning i antall videregående elever i Oslo som blir bortvist for resten av skoleåret. – Vi er bekymret, sier skoleombud.

Så langt dette skoleåret har elleve elever ved videregående skoler i Oslo blitt bortvist, ifølge tall fra Utdanningsetaten som nettavisen VårtOslo har fått innsyn i.

Utdanningsetaten har ikke statistikk fra tidligere år, men oppgir at antallet saker per år har vært på rundt én til tre.

Bortvisning for resten av skoleåret er den strengeste reaksjonen Utdanningsetaten kan gi, og det skjer kun unntaksvis, opplyser juridisk direktør Kristian Mørch til avisen.

Årets bortvisninger har blitt begrunnet med at elevene har brukt svært grov vold, trusler mot ansatte eller salg av narkotika på skolen.

– Vi ser nok en større grunn til å reagere og har en større bevissthet rundt bruken av dette virkemiddelet enn tidligere, sier Mørch.

Ombud for barnehager, skoler og læringer i Oslo, Jarle Dukic Sandven, er skeptisk til tiltaket. Han påpeker at det er problematisk fordi det bryter med barnekonvensjonen for elever under 18 år.

– Vi er bekymret når vi ser en slik økning i bortvisninger, da det sjelden er til elevens beste at de blir bortvist, selv om vi ser behovet for å skjerme elever og ansatte som er blitt utsatt for vold og trusler, sier Sandven til VårtOslo. ©NTB

FLYKTNINGBARN

Må bruke Google Translate

Barnehagelærere i Trøndelag sier de mangler kompetanse og ressurser for å følge opp barn med flyktningbakgrunn.

Tekst: Kaja Mejlbo | kaja@utdanningsnytt.no

Det kommer fram i en undersøkelse Utdanningsforbundet i Trøndelag har gjennomført. Om lag 230 barnehagelærere og styrere som jobber med barn og familier med flyktningbakgrunn, har svart. De oppgir at de føler et særlig ansvar for disse barna og familiene deres. Åtte av ti sier at de bruker ekstra tid på dem, like mange sier at de mangler både kompetanse og ressurser til å følge dem opp slik de trenger.

– Barnehagelærere jeg har snakket med er veldig opptatt av dette, og til dels fortvilte, sier Kristin Elvsveen Witry.

Hun er fylkesstyremedlem i Utdanningsforbundet Trøndelag.

– Det er liten tvil om at barnehagen kan ha stor betydning for integreringen av både barn og familier. Da trenger barnehagelærerne nok kunnskap.

– En nødløsning

I undersøkelsen nevner barnehagelærerne blant annet kunnskap om kulturell bakgrunn, språkutvikling og traumbasert omsorg som viktig i arbeidet med disse barna. Barn som har opplevd

Illfoto: Kirketunet barnehage

Ifølge undersøkelsen bruker 78 prosent av barnehagelærerne som har svart, Google Translate i arbeidet med flyktningbakgrunn. Dårlige oversettelser fører til en del misforståelser.

vanskelige ting, trenger trygghet, omsorg og ofte hjelp til å regulere følelser og atferd.

– En stor utfordring er kommunikasjon, sier Witry.

Ifølge undersøkelsen bruker barnehagelærerne tegn og ordbøker. 80 prosent har brukt tolk, ofte over telefon. 78 prosent bruker Google Translate,

men dårlige oversettelser fører til en del misforståelser.

– Google Translate burde være en nødløsning, sier Witry.

Ifølge undersøkelsen har seks prosent meldt avvik grunnet manglende mulighet til å følge opp barn med flyktningbakgrunn.

LÆRERUNDERSØKELSE

Mener elevenes innflytelse har gått for langt

Elevene har fått for mye makt, mener svenske lærere.

– Det er elever som mener de må få komme for sent, sitte i egne rom, jobbe hjemme eller ha mobiltelefoner i timene, sier Lena Norée, lærer i videregående skole, til det svenske tidsskriftet «Ämnesläraren».

De har gjennomført en undersøkelse om elevenes medvirkning, innflytelse og makt i klasserommet, blant 2718 svenske lærere. 63 prosent svarer at elevmedvirkningen har økt. Fire av ti mener den har blitt for stor. Nå vil lærerne ha en presisering i styringsdokumentene som slår fast at det er de som har makt over undervisningen.

ØKONOMI

Øker samisk-stipend

Sametingsrådet øker stipendene for studenter som tar samiskspråklige barnehagelærer- eller lærerutdanninger. For fulltidsstudenter økes satsene til 45 000 kroner per semester, skriver rådet i en pressemelding.

Deltidsstudenter som tar 15-29 studiepoeng, får 18 000 kroner per semester, og de som tar 10-14 studiepoeng, får 9000 kroner per semester.

Nordea

Medlemstilbud på billån fra Nordea

Som medlem av Utdanningsforbundet får du et av
Norges beste billån, med rente fra 6,35 %

Søk lån til bil, MC og caravan på
nordea.no/billån

Eff. rente 8,09 % kr 150.000 o/5 år. Etab.gebyr kr 2.200,-
Kost. 31.638 Tot. Kr 181.638,-

– Barn kan ikke reflektere seg frem til bedre leseflyt

Læring må baseres på forskning, ikke den enkelte lærers overbevisning, mener Dag Gladmann Sørheim.

Tekst: Margrethe Zacho Haarde Foto: Siv Dolmen

Emil, Ariana og David går i 3. klasse. Spesialpedagog Dag Gladmann Sørheim har lest seg opp på forskning for å finne den mest effektive måten for å lære barna å lese. Han mener det er underlig at ikke lærerstudenter blir gjort kjent med hvilke metoder som virker aller best.

David har slått egen rekord med bokstavlyder under lesetrening.

«Det betyr at vi må steke Emil», tøyser spesialpedagog Dag Gladmann Sørheim.

Sørheim er spesialpedagog og medlem av Facebook-gruppen «Lærere for evidensinformert undervisning». De mener norsk lærerutdanning hopper bukk over viktig forskning.

– Vi lærer ikke at noen læringsmetoder er bedre enn andre, sier Sørheim.

Han har tatt fritiden til hjelp for å bli en bedre norsklærer.

– S sies sss og ikke ess!

En liten gruppe elever fra 3. trinn befinner seg i et rom på Karlsrud skole i Oslo med spesialpedagog Dag Gladmann Sørheim. Det er vårsol og formiddag. Sørheim tar frem noe han kaller for flashcards. Elevene vet hva det betyr. Nå skal det øves på bokstavlyder.

– Skal man lære å lese, må man først være så drillet i bokstavlydene at man automatisk uttaler s som sss og ikke ess, akkurat som en k uttales k og ikke kå, sier Sørheim.

Hver gang barna slår sin egen rekord, får de poeng og kan legge en gul brikke i kuleramma. Når Emil klarer det, sier Dag med et glimt i øyet: «Du vet hva dette betyr! Vi må steke Emil!» Han griper tak i Emil, løfter ham opp til latter og hvinging fra de andre barna, og løper

med ham over skolegården til nabobyggets kjøkken. Emil plasseres på benken. Dag finner fram krydder og kverner over klærne hans, roter i kjøleskapet og spør: «Hva kan vi ta på mer?» Ketchupen blir funnet fram, men Emil protesterer og får en drue i munnen i stedet.

Til slutt løftes han inn i ovnen mens de andre barna står og gisper. Etterpå får Ariana og David utdelt skje og gaffel for å «spise» den stekte Emil. Hele seansen tar fem minutter. Det er fnising, sprudlende stemning og oppløftede barn, som nå er klare for mer lesetrening.

Sørheim understreker at det ikke nødvendigvis er enkelt å lære barn å lese: – Noen må trene lenge før dette sitter. For andre går det raskere.

Sørheim har fordypning i samfunnsfag og

norsk fra lærerutdanningen og en mastergrad i læring i komplekse systemer fra Avdeling for adferdsvitenskap, Oslo Met – Storbyuniversitetet.

– Man lærer ikke selve håndverket

Han er svært kritisk til at han som lærerstudent ikke lærte om for eksempel «direkte instruksjon» eller «presisjonslæring», eller at ingen fortalte ham at fonetisk trening er det mest effektive når du skal lære noen å lese. Tvert imot har han møtt en rekke ulike metoder for leseopplæring han i dag aldri ville benyttet, for eksempel praksisen som mange lærere kjenner til, med «ukens bokstav». Dette mener Sørheim er en uheldig læringsmetode

Vi lærer ikke at noen læringsmetoder er bedre enn andre.

Dag Gladmann Sørheim, spesialpedagog

Ariana og David jubler mens dagens bokstavhelt bæres inn på skolekjøkkenet for tilberedning.

Inn i ovnen med ham! ... Og tilbake til ny runde med bokstavlyd-øvelser.

fordi den i liten grad tar hensyn til barnas ulike progresjonstempo.

– Under lærerstudiene setter man seg inn i grunnleggende læringsteorier, men man lærer ikke hvilke metoder som fungerer godt og hvilke som fungerer mindre godt. Man lærer ikke selve håndverket. Jeg har lest meg opp, på eget initiativ, og funnet frem til studier som viser at noen læringsmetoder er bedre enn andre. Ekspisitt instruksjon er det aller beste man kan tilby barna, sier Sørheim.

Han forklarer: – Elevene må få beskjed om hva de skal gjøre, og hvordan. Barna kan hverken utforske eller reflektere seg frem til bedre leseflyt.

Noe annet han har gjort, er å kartlegge lese-score på de ulike skolene i Oslo. Elevene i levekårsutsatte områder scorer langt dårligere enn elever fra mer ressurssterke bydeler. Han tror ikke dette skyldes at lærerne ved noen skoler er bedre enn andre, men at noen læringsmetoder er mer effektive for flere.

– Det viser først og fremst en klasseproblematikk. Det viser også hvor viktig det er at skolene demmer opp for forskjeller ved å tilby undervisning vi vet fungerer. Undervisning må

baseres på forskning, ikke den enkelte lærers overbevisning.

Førte til Facebook-gruppe

Sørheim er ikke alene om å kritisere at metodefrihet i norske klasserom ikke baserer seg på en forskningsbasert differering mellom gode og dårlige metoder. Sammen med over 1200 andre lærere og pedagoger er han medlem av Facebook-gruppen «Lærere for evidensinformert undervisning». Den har nylig fått medieoppmærksomhet. Blant annet publiserte tidsskriftet Minerva et intervju med en av initiativtakerne, lektor Klara Furuberg. I intervjuet sammenligner hun læreryrket med legeyrket: – Jeg har et like stort studielån som en lege. Jeg har studert i seks år. Det finnes store studier som viser hvordan læring foregår. Hvorfor har jeg ikke fått vite om dem som en del av min utdanning?

I 2023 skrev Klara Furuberg sammen med kollega Jan Egil Hagen en kronikk i Dagsavisen. Hagen er tidligere studieinspektør ved Hellerud videregående skole i Oslo. I kronikken hevdet de at det siste tiårets manglende søkelys på innlæring av faktakunnskap i norsk skole har ført til kunnskapshull hos en hel ge-

Evidensbasert undervisning

Pedagogisk praksis skal bygge på forskningsbasert evidens og metoder som er vitenskapelig dokumentert som effektive.

Evidensinformert undervisning

Forskningen brukes som informasjonskilde, men ikke som eneste beslutningsgrunnlag. Læreren kombinerer forskningskunnskap med profesjonelt skjønn og kontekstuell innsikt.

Lærer-Dag er så fornøyd med elevenes innsats at han må stange hodet i taket.

nerasjon. Videre skrev de at det er umulig å lære seg å reflektere og analysere uten brede og dype faktakunnskaper i hukommelsen.

Påstanden traff en nerve hos lektor Celia Suzanna Sandor, som tok kontakt. Sammen startet disse tre det nevnte oppropet.

– På sikt er målet vårt at alle lærere skal kjennet til forskning som viser at noen metoder gjør at elever lærer mer. Vi ønsker å endre samtalen om utdanning i Norge, sier lektor Jan Egil Hagen.

Kritikere av evidensbasert læring frykter at lærere vil miste friheten til å velge hva som fungerer best for den enkelte elev eller klasse.

– Vi er for metodefrihet, men virkelig frihet krever at man får kunnskap om hvilke metoder som fungerer og ikke, sier lektor Hagen:

– Det er som å lære noter: Kan du dem, finnes mange ulike skalaer å spille, men du må kunne notene.

Mer faktakunnskap

Ett av ankepunktene til «Lærere for evidensinformert undervisning» er at norsk skole har gått fra lærerstyrt undervisning til elevstyrt utforskning. Dette har så igjen spist av tid og muligheter for innlæring av faktakunnskap.

– Selv andreklassinger i grunnskolen skal, ifølge læreplanen, undre seg over ulike temaer og hvordan de henger sammen. Da må de først få nødvendig påfyll av fakta, sier lektor Celia Suzanna Sandor.

Jan Egil Hagen avfeier at evidensinformert undervisning egentlig er en nostalgisk romantisering av den gamle puggeskolen:

– Tvert imot. Veldig mange læringsmetoder i norsk skole i dag baserer seg ikke på det forskning sier at fungerer. I mange andre land diskuteres også det samme som vi bringer på banen. I England og Sverige, for eksempel, er dette allerede på vei inn i nye læreplaner.

I Sverige kom det i februar i år en ny utredning for læring. I denne var, ifølge fagbladet Vi Lärare, økt kunnskapsformidling et sentralt aspekt. «Det er slutt på de pedagogiske eksperimentenes tid», uttalte skoleminister i Sverige, Lotta Edholm.

Kritisk til visse metoder

Klara Furuberg har en mastergrad i lese- og

LÆRERE FOR EVIDENSINFORMERT UNDERVISNING

Gruppen ble startet i 2023 og har i dag 1200 medlemmer via sin profil på Facebook. Her deler lærere og andre fagfolk artikler og informasjon om læringen i norsk skole.

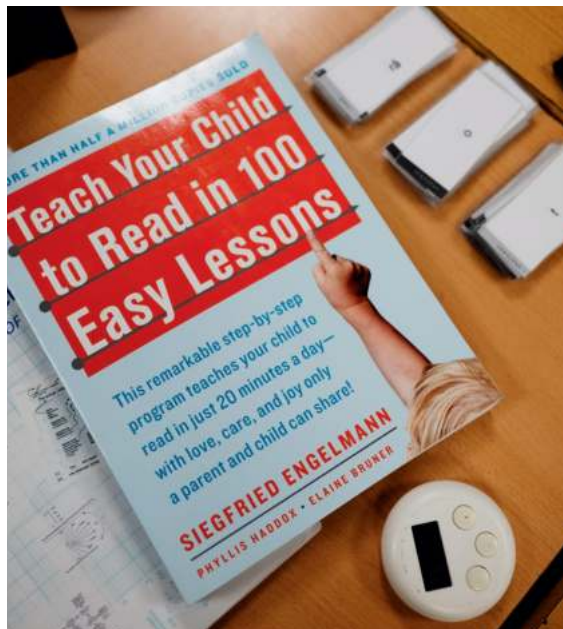
Dette mener de, hentet fra Facebook:

«Vi mener at den beste måten til å sikre at flest mulig lærer mest mulig, er å ta utgangspunkt i de innsiktene om læring som er blitt etablert de siste tiårene:

1. Lærerstyrt undervisning fungerer bedre enn elevstyrt utforskning
2. Vi trenger faktakunnskaper for å kunne reflektere og tenke kritisk.
3. Arbeidsminnet vårt er begrenset. Elevene vil ikke sitte igjen med kunnskaper i langtidsminne hvis vi ikke tar hensyn til det når vi underviser.

Dag Gladmann Sørheim benytter fonetisk innlæring med blant annet «flashcards» for å drille bokstavlyder.

10 prinsipper for undervisning

En forsker «Lærere for evidensinformert undervisning» anbefaler norske lærere å lese, er Barak Rosenshine. Han var en amerikansk pedagog og forsker som utviklet ti prinsipper for effektiv undervisning basert på kognitiv psykologi og studier av dyktige lærere.

1. Start undervisningen med en kort repetisjon.
2. Presenter nytt stoff i små steg, og la elevene øve seg underveis.
3. Still mange spørsmål og sjekk elevenes svar.
4. Gi modeller og eksempler.
5. La elevene øve med støtte og veiledning.
6. Sjekk forståelsen ofte og systematisk.
7. Sørg for høy andel riktige svar før du går videre.
8. Tllby støtte og veiledning for vanskelige oppgaver.
9. Krev og overvåk selvstendig øvelse.
10. Repeter stoffet ukentlig og månedlig for å styrke hukommelsen.

skriveforskning og er særlig opptatt av sammenhengen mellom faktakunnskap og leseferdigheter.

– PISA-testen fra 2022 viser at 27 prosent av norske elever leser for dårlig til å lykkes godt i samfunns- og arbeidslivet, sier hun og viser til forskning på hva som øker leseforståelsen.

– Det som i størst grad forutsier om man kommer til å forstå en tekst eller ikke, er hvor mye man kan om temaet fra før. Det betyr at gode kunnskaper gjør det lettere å forstå og morsommere å lese, og du lærer mer. Svak bakgrunnskunnskap gjør det mindre morsomt å lese, så du leser mindre, og du lærer mindre.

Akkurat som spesialpedagog Sørheim med lydkortene mener Klara Furuberg at lærerutdanningen ikke lærer bort hvilke metoder

som fungerer bedre enn andre: – En viktig grunn til at elevene ikke leser godt nok, er at de har hatt lærere som ikke er blitt opplært og oppdatert i de beste metodene for å lære å lese.

Furuberg er særlig kritisk til den såkalte «whole language»-metoden, som bredte seg fra engelskspråklige land på 1980- og 1990-tallet. Metoden er utviklet blant annet ved å observere barn som lærer seg å lese på egen hånd.

– Denne metoden ble jeg selv undervist i på lærerutdanningen. Sist jeg sjekket, var den fortsatt på pensumlisten, selv om vi i dag vet at noe av det skadelige ved denne metoden er at den oppfordrer barna til å bruke informasjonen rundt teksten: se på bilder og gjette hva teksten handler om, sier hun.

Furuberg mener dette tar oppmerksomheten

bort fra det barna faktisk skal lære, å automatisere den alfabetiske koden. Selv om «whole language» fungerer for noen barn, er den lite egnet som læringsmodell for alle barn.

Janne Herseth, studieleder ved Institutt for grunnskole- og faglærerutdanning ved Oslo Met – Storbyuniversitetet avviser at skolen har begrepet «whole language» på pensumlisten i dag.

– I norskfagets obligatoriske del i grunnskolelærerutdanningen hos oss er et helt semester viet til begynneropplæring, der blant annet lese- og skriveopplæring står sentralt. Vi tar for oss forskningsbaserte tilnærminger og jobber aktivt med varierte metoder som fungerer godt i mangfoldige norske klasserom, skriver hun i en e-post.

Thom Jambak, nestleder i Utdanningsforbundet, er uenig med «Lærere for evidensbasert undervisning» i at norske barn taper på at lærere ikke lærer hvilke metoder som fungerer og ikke.

Har tillit til lærerutdanningen

– Vi har tillit til at norsk lærerutdanning er så god at lærere som kommer ut med mastergrad er i stand til å velge de metodene som er gode for deres elever, sier han.

Jambak sier at hvis man begynner å rangere læringsmetoder, er det som å innskrenke metodefriheten i norske klasserom.

– Spørsmålet her er vel ikke om metodene er forskningsbaserte, for det legges det til grunn, men hvilken forskning de er basert på.

Utdanningsforbundet er den største fagorganisasjonen for lærere og pedagogisk personale i Norge. Forbundet spiller en sentral rolle i å forme utdanningspolitikken.

Jambak understreker at han som lærer på videregående skole vanskelig kan uttale seg om leseopplæring spesifikt.

– Min erfaring som lærer er likevel at ulike kull har ulik bakgrunn og ståsted. Det som virker for noen, virker ikke for alle.

Nettopp dette har provosert mange lærere med evidensbasert undervisning, sier han.

– Tvinges man til å følge et opplegg som beviselig fungerer på én forskningsgruppe, men som viser seg ikke å fungere i egen klasse, kan man plutselig ikke gjøre jobben sin.

– Hvis det beviselig finnes en metode som er bedre enn en annen, er det vel lettere, i hvert fall for nyutdannede lærere, å få en pekepinn om å prøve denne metoden først?

– Lærere i skolen må ta stilling til et økende omfang undervisningsmetoder. Det er ikke bare to metoder, men en kakofoni. Det er helt klart en del metoder der ute som ikke er forskningsmessig gode nok. Vi mener imidler-

tid at lærere i Norge, etter endt utdanning, er kompetente nok til å avdekke dette og velge det riktige.

Ser til Europa

Jambak understreker at forskning ikke nødvendigvis er det samme som fasit.

– I John Hatties metastudie «Visible Learning» hevder han blant annet at størrelsen på klassen ikke er avgjørende for læring. Denne forskningen omfavnet politikerne ivrig, mens de fleste lærere var enige om at dette ikke stemmer i praksis.

Samtidig understreker Jambak at forbundet følger med på strømningene i Europa, som langt på vei minner om det «Lærere for evidensinformert undervisning» forfekter.

– Både i OECD og ute i Europa generelt er det nå mye snakk om kunnskap i skolen og kognitiv læringsteori. Særlig handler det om at økt kunnskap skal inn i læreplanene, fordi

Pauser og lek er viktig, men selve undervisningen er nøye planlagt og lærerstyrt: – Elevene må få beskjed om hva de skal gjøre, og hvordan, sier Dag Gladmann Sørheim.

Positive, men bruker ikke utdanningsforskning

– Forskning viser at både skoleledere og lærere er positive til å bruke utdanningsforskning i jobben, men det gjør de bare i liten grad.

Det sier Camilla Gramstad Hagevold, som jobber med en doktoravhandling ved Universitetet i Stavanger om bruk av forskning i skolen. Årsakene tror hun er sammensatte, men hun tror det handler om særlig to ting: Tiden lærere har til rådighet og tradisjonen og vanen med å lese, forstå, vurdere og bruke forskning.

– Utdanningsinstitusjoner er selvsagt viktige når det handler om at en lærerstudent bør lære å forholde seg til forskning; hvordan foregår forskning og hvordan leser man en forskningsartikkel. Men jeg tror skolen, med både lærere og ledere sammen, er den viktigste arenaen. Det er her man sammen kan gjøre de profesjonelle vurderingene i den konteksten som er viktig for hvordan forskning eventuelt skal anvendes.

– Hvis man har forskning som sier at denne metoden fungerer bedre enn andre, er det egentlig så mye å diskutere?

– For det første er ikke skoleforskning bare én ting. Noe er forankret i psykologi og nevrologi, annen forskning er forankret i sosiologi eller kanskje til og med

økonomi. Dernest viser forskningsresultater et gjennomsnitt, så det å kalle en metode for «best» og annen «dårligst» er ikke nødvendigvis en god idé. Det er ikke gitt at samme metode fungerer like bra for alle.

– Du bruker selv helsevesenet som sammenligningsgrunnlag i dine artikler. Kan ikke skolen være litt mer som operasjonssalen; vi snitter opp folk på én måte, den beste?

– Man kan med fordel se mot helsevesenet for å danne et rammeverk for kunnskapsbasert praksis i skolen. Men man må huske at også leger og sykepleiere bruker profesjonelt skjønn og forholder seg til verdier innenfor sin profesjon.

– Som utdanningsfilosof Gert Biesta sier, har helsevesenet bare én oppgave; helse, mens skolen har tre: kvalifisering, sosialisering og subjektivering, eller dannelse, som vi kan kalle det. Og så legger Biesta spøkefullt til: Det er derfor lærere tjener tre ganger så mye som leger, sier Gramstad Hagevold.

mange mener at læreplanen er for vag.

– Hva tenker du om at norske lærere organiserer seg i grupper og diskuterer dette?

– Det er veldig bra. Alle initiativ som skaper diskusjoner om undervisning i norsk skole, særlig blant lærere, er bra.

Tilbake i klasserommet hos Dag Gladmann Sørheim og de små elevene som skal lære å lese, nærmer det seg friminutt.

Sørheim ler litt når Utdanning spør om lærere diskuterer læringsmetoder seg imellom.

– I liten grad. Det tror jeg handler om at skolehverdagen er ganske krevende med utfordrende atferd hos en rekke enkeltelever. Det er ikke veldig mye tid til å sitte ned og diskutere læringsmetoder, sier han.

– Dessuten tror jeg det å diskutere kollegers tilnærming lett kan føles litt lite respektfullt når det er lagt opp til at man tar det valget selv.

Det er ikke gitt at samme metode fungerer like bra for alle.

Camilla Gramstad Hagevold,
doktorgradsstipendiat
ved Universitetet i Stavanger

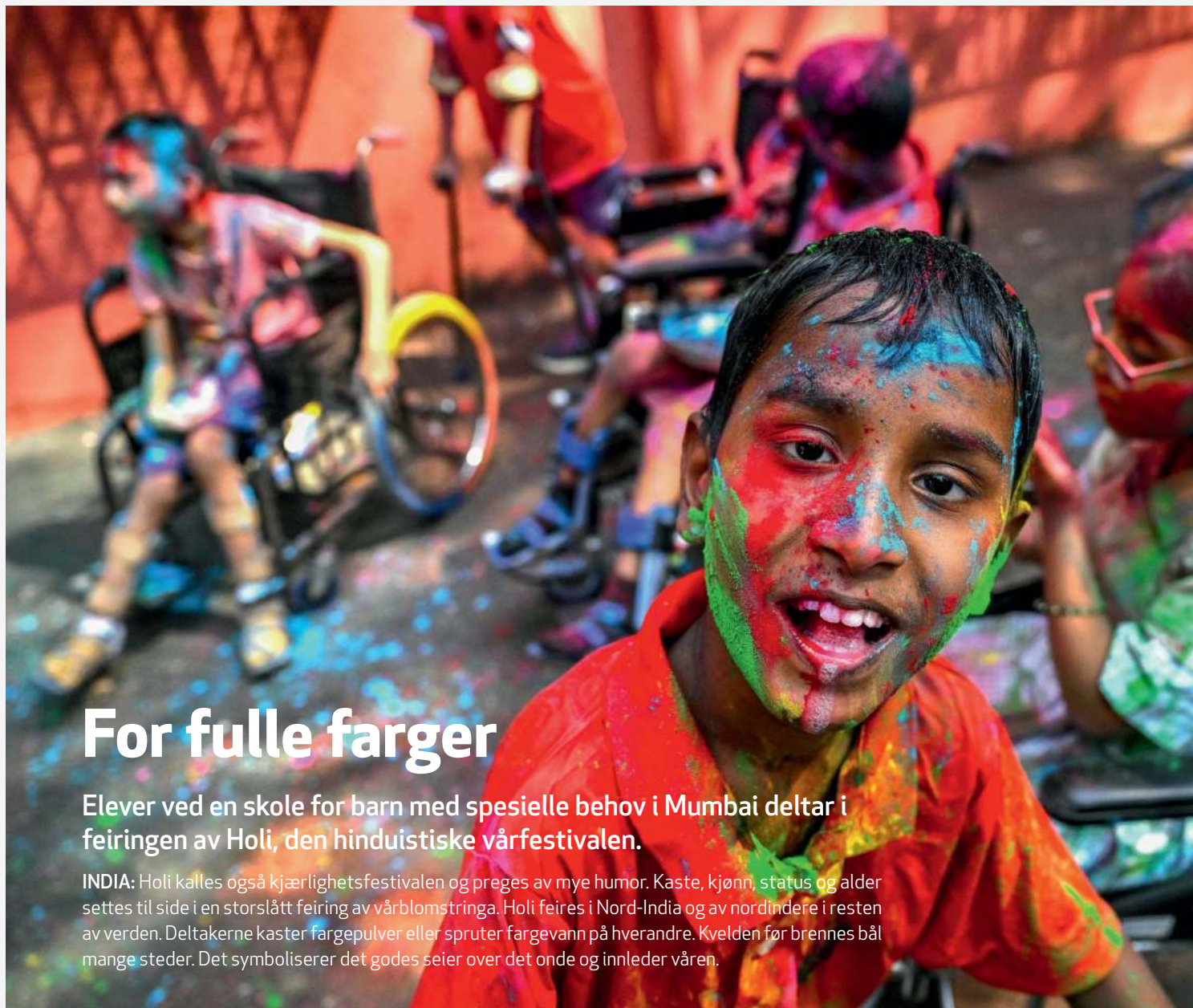

Foto: Indranil Mukherjee / AFP / NTB

Kilder: NTB, Wikipedia og Store norske leksikon.

For fulle farger

Elever ved en skole for barn med spesielle behov i Mumbai deltar i feiringen av Holi, den hinduistiske vårfestivalen.

INDIA: Holi kalles også kjærlighetsfestivalen og preges av mye humor. Kaste, kjønn, status og alder settes til side i en storslått feiring av vårblostringa. Holi feires i Nord-India og av nordindere i resten av verden. Deltakerne kaster fargepulver eller spruter fargevann på hverandre. Kvelden før brennes bål mange steder. Det symboliserer det godes seier over det onde og innleder våren.

Dyr by: et spørsmål om godtgjørelse

Ekstra penger til lærere, slik at Dublin fyller sitt behov for utdanningspersonell, blir nå luftet i mediene.

IRLAND: Bør lærere, sykepleiere og politi få ekstra lønn for å bo i Dublin, og kan det bidra til å fylle ledige stillinger der?

Spørsmålet blir luftet i nettavisen The Journal, inspirert av en godtgjørelse i London siden 1920. Der har blant annet lærere mottatt kompensasjon som bidrag til levekostnadene. Målet har vært å beholde

nøkkelpersonell.

Michael Gillespie, generalsekretær for lærerfagforeningen TUI, mener dette blir vanskelig i Dublin: – Det er så mange usikre spørsmål. Irland har også utviklet seg så annerledes enn andre land, sa han til radioprogrammet Newstalk Breakfast.

Gillespie sier TUI heller går for reduserte husleier eller billigere lån for ansatte i nøkkelstillinger, og billigere kollektivtransport.

London-godtgjørelsen er omstridt, ifølge Wikipedia. I 2002 streiket lærere for at den økes. For tiden varierer beløpene fra arbeidsgiverne sterkt.

Ekstra euro til lærerne kan hjelpe Dublin med å holde på dem, og på annet nøkkelpersonell.

Foto: Nicholas Gillen, Wikimedia Commons

Ingen jenter over 6. trinn får utdanning i Afghanistan.

Fra 7. trinn er skolen stengt for jentene

2,2 millioner jenter går fortsatt ikke på skolen.

AFGHANISTAN: Ifølge Education Cannot Wait (ECW) er mer enn 2,2 millioner jenter i landet nektet utdanning siden Taliban tok makten i august 2021. Det melder fjernsynskanalen Amu TV, som har hovedkontor i USA. ECW er FNs milliardfond for utdanning i nødssituasjoner og langvarige kriser. De advarer om at tallet kan stige til over 4 millioner innen 2030, hvis nåværende restriksjoner blir værende.

Ingen jenter over sjette klasse

ECW skrev på X at starten av et nytt studieår i Afghanistan nok en gang har ekskludert jenter over sjette klasse i å komme tilbake til klasserommet. «Hver jente, uten unntak, fortjener sikkerhet, muligheter, utdanning og håp», skrev organisasjonen.

Uttalelsen kommer samtidig som Taliban markerer fjerde skoleår på rad uten å tillate jenter å gå på ungdomsskoler eller universiteter. 23. mars begynte terminen formelt med seremonier i Kabul og andre provinser, uten kvinnelige elever eller lærere.

Taliban-tjenestemenn, inkludert den fungerende utdanningsministeren, nevnte ikke det pågående forbudet mot jenters utdanning under åpningsseremonien i Kabul.

«Dypt forankret kvinnehat»

Afghanske sivilsamfunnsaktivister og utdanningsforkjempere har fordømt den fortsatte ekskluderingen av jenter og kvinner fra klasserommet. De omtaler det som en politikk drevet av «dypt forankret kvinnehat» som undergraver nasjonal fremgang og offentlig interesse.

Siden Taliban tok makten, håndhever de vidtrekkende restriksjoner for kvinner og jenter, inkludert forbud mot videregående og høyere utdanning, de fleste former for ansettelse og bevegelsesfrihet uten mannlig verge. Tiltakene har vakt internasjonal fordømmelse.

Konsekvensene kan bli flere barneekteskap, færre kvinnelige leger og jordmødre som kan gi flere mødre- og spebarnsdødsfall, sier Unicef-sjef Catherine Russell. Det melder NTB.

Lærerne blir husket

Fem år etter første nedstengning grunnet covid-19 minnes øyboerne lærernes innsats.

GUERNSEY: – Jeg glemmer aldri lærernes engasjement under pandemien, sier utdanningsdirektør Nick Hynes til BBC News.

I 2020 ledet han Inkludering og tjenester for barn og skoler. Han minnes hvordan lærerne jobbet i påskeferien og støttet øyas mest sårbare elever.

Kieran James, rektor ved Sixth Form Centre, mener tiden fikk ansatte og elever til å sette mer pris på skolen. – Jeg tror alle vendte tilbake og tenkte: 'Vi liker skolen'.

Sophia Roger studerer nå ved Sixth Form Centre. – Jeg tror vi som en øy taklet det veldig bra. Vi gjorde det vi ble bedt om, ganske raskt. Det forhindret smitte.

– Jeg gikk ikke glipp av utdanning. Blanchelande College sørget for at vi fikk det vi trengte.

Hun mener nedstengningene lærte henne mer takknemlighet: – Vi verdsetter ting mer nå: Å være med venner, ha en-til-en-samtaler med lærerne, til og med å gå i butikken.

Tom Rylatt studerte jus på 2.-året ved University of Brighton. Han forlot universitetet i all hast og slet senere med å fullføre studiene på nettet.

Den første «stengte» sommeren på øya var likevel mye bedre enn hva hans jevnaldrende i Storbritannia opplevde: – Det jeg husker var fellesskap, frihet og godt vær.

Il.foto: Tom, Pixabay

25. mars 2020, etter det første kjente tilfellet av covid-19-smitte på øya Guernsey, ble samfunnet stengt ned. Kilde: Wikipedia

Hold deg oppdatert på:

UTDANNINGSNYTT

Læreren åpnet verden for Vedum

– Engasjementet mitt startet i det rommet her! utbryter Trygve Slagsvold Vedum. Han er tilbake i klasserommet med sin gamle lærer Finn-Åge Løvlien.

Tekst: Kirsti Hovland Foto: Tom-Egil Jensen

Det var Finn-Åge Løvliens undervisningsmetoder som vekket interessen for verden og samfunnet hos Trygve Slagsvold Vedum. Da gikk han i 4. klasse på Breidablikk skole på Ilseng.

Lærer og elev har ikke møtt hverandre siden Vedum gikk ut av 6. klasse for snart 34 år siden. Men Senterparti-lederen husker det som det var i går: Løvliens undervisning i o-fag, som omfattet geografi, historie og naturfag.

– Det som hadde størst betydning, var at Løvlien koblet verden til skolen. Vi tok vannprøver av sur nedbør i bekken. Han tok opp radionyheter på kassetter, som brakte oss nærmere begivenheter som Gulfkrigen og kong Olavs død, forteller Vedum.

Løvlien var også rektor ved skolen, som ligger i Stange kommune på Hedmarken.

– Jeg var opptatt av å forsøke å konkretisere, aktualisere og motivere i undervisningen, forteller Løvlien.

Ikke minst var han opptatt av å løsrive seg fra læreboka.

– Læreboka skal bare være et referansepunkt. Min tilnærming var å få elevene engasjert. Ikke bare få elevene til å lære å skrive tekst og løse regnestykker, men å undre seg litt, sier Løvlien.

Det er dette Vedum husker som avgjørende for hans læring:

– Løvlien gjorde det teoretiske nært. Det å ta vannprøver i bekken og elva vi lekte ved og

fisket i, brakte oss jo nærmere det fokuset som var på sur nedbør da, sier Vedum om utslippene fra Storbritannia som forårsaket fiskedød i norske elver og vann.

Løvlien forteller at de tegnet inn målingene i diagram og forsket på eventuelle endringer. Slik kunne de erfare hvordan internasjonal industri påvirket 5.-klassinger på Breidablikk.

– *Hvordan resonnerer du før du satte i gang et pedagogisk opplegg?*

– Mitt mål var at elevene ikke bare skulle få svarene, men reflektere selv. Derfor var det naturlig å ta med radioopptak til timen etter masseslagsmålet i Brumunddal i 1991. Det skjedde bare en halvtimes kjøring unna skolen vår: Tilhengere og motstandere av innvandring barket voldsomt sammen, forteller Løvlien.

Vedum var selv barn av to lærere. Faren underviste ved Høgskolen i Hedmark, og moren var grunnskolelærer. Han vokste opp med et stort engasjement for naturen og samfunnet hjemme også, men da tiårningen fikk Løvlien som lærer, «tok det litt av» for 4.-klassingen.

Lov å være litt nerdete

– Med Løvlien ble det en klasse hvor det var lov å være litt nerdete. Det er jo lett å føle seg litt rar når man er slik jeg var, men det var en sammensatt klasse hvor vi var flere med de samme interessene og vi fikk mulighet til å forske litt.

Med Løvlien ble det en klasse hvor det var lov å være litt nerdete.

Trygve Slagsvold Vedum

– Mens andre svarte at de skulle bli politi eller brannmann, svarte jeg at jeg drømte om å bli statsviter og forsker ved Norsk utenrikspolitisk institutt, forteller Trygve Slagsvold Vedum i møtet med sin tidligere lærer Finn-Åge Løvlien.

MIN FAVORITTLÆRER

– Det som hadde størst betydning, var at Løvlien koblet verden til skolen, forteller Trygve Slagsvold Vedum.

Løvlien har ikke glemt Trygves engasjement:
– Jeg husker du satt nær kateteret. I klassen gikk mange engasjerte elever, men du var den som alltid hadde oppfølgingsspørsmål. Det er jo veldig motiverende for en lærer også. Jeg så talentet ditt. Så det overrasket meg ikke at du tok den veien du gjorde.

Vedum erkjenner at hans plan for fremtiden var noe veslevoksen og skilte seg helt ut fra andres fremtidsdrømmer. Han ble så inspirert av hvordan verden kom til Ilseng gjennom lærer Løvliens undervisning at han så en akademisk karrieremulighet lenge før hans jevnaldrende.

– Mens andre svarte at de skulle bli politi eller brannmann, svarte jeg at jeg drømte om å bli statsviter og forsker ved Norsk utenrikspolitisk institutt. Jeg husker mor syntes det høstes jålete ut og sa: «Du kan ikke si sånn!», forteller Vedum og ler.

Foreldrene syntes også det tok litt av da sønnen lagde skilt med «Nei til EF*» i sløyden og plasserte i innkjørselen hjemme.

– Det ble fjernet, flirer Vedum.

Men da 12-åringen ville gå i demonstrasjonstog mot frihandelsavtalen GATT, var det bestefaren som kjørte ham til demonstrasjonen i Hamar. Trygve gikk i toget uten noen andre han kjente.

Da han var tilbake i klasserommet, fikk han anerkjennelse fra læreren.

– Det betød mye for meg at Løvlien omtalte engasjementet som noe positivt.

De sure utslippene fra England og hva det også gjorde med de tre elvene på Ilseng, vekket også en erkjennelse hos unge Vedum: – Det var jo en vekker om at politikk betyr noe!

Slår et slag for utendørs læring

Løvlien er den dag i dag veldig opptatt av mulighetene som ligger i uteundervisning.

– Jeg kunne møte på holdninger som at «i engelsk kan vi iallfall ikke ha uteundervisning». Men selvfølgelig kan vi det! Man kan gå ut og lære seg treslagene på engelsk og knytte det til det vi har inne, sier han og utdyper:

– Jeg tror ikke elever er skapt til å sitte stille i timevis. Hvis du i tillegg sliter med å forstå, er dette en forferdelig utfordring. Hjerneforskeren Ole Petter Hjelle sier at «fysisk bevegelse stimulerer læringsprosessen og øker læringsutbyttet». På Vilberg skole på Eidsvoll, der min datter er lærer, praktiserer de blant annet matematikkstafetter og adjektivløyper.

For Trygve Slagsvold Vedum var iallfall Løvliens metode avgjørende:

– Løvlien vekket vår nysgjerrighet og gjorde det store nært!

*tidligere navn på EU (red anm).

ELEV TRYGVE SLAGSVOLD VEDUM (46)

- 1997: Agronom, Jønsberg landbruksskole
- 2002: Universitetet i Oslo, mellomfag i statsvitenskap
- 2005-: Stortingsrepresentant for Hedmark og Senterpartiet
- 2014-: Partileder i Senterpartiet
- 2012-2013: Landbruks- og matminister
- 2021-2025: Finansminister

FAVORITTLÆRER FINN-ÅGE LØVLIEN (86)

- 1957: Examen artium, Hamar Katedralskole
- 1957-1959: Studentlærer ved Åkre skole, Drangedal
- 1961: Lærereksamen ved Hamar lærerhøgskole
- 1961-1980: Lærer ved Fagertun skole, Rendalen
- 1980: Lærer ved Breidablikk skole, Stange
- 1987-2002: Rektor ved Breidablikk skole, Stange.
- 2006-2017: Fylkessekretær i Pensjonistforbundet Hedmark
- 2013-2025: Kursleder i data for eldre

De som skal håndtere
eldrebølgen har
glemt gymtøj
i dag

Kunnskap
som varer

Små barn gjør store ting

I Sognsveien barnehage i Oslo hjelper de barna med å bli bleiefrie i toårsalderen.

Tekst og foto: Kari Oliv Vedvik

– Det tidligste jeg har erfart, var en på 1,5 år som sluttet med bleie. Men de fleste slutter når de er rundt to år, etter litt trening, sier pedagogisk leder Therese Mikkelsen.

– Vi tilbyr alle å sitte på potte eller do i forbindelse med hvert bleieskift. De aller fleste barna vil det, sier hun.

Therese begynte å arbeide i barnehage i

1993. Siden 2009 har hun jobbet i Sognsveien barnehage i Oslo. Hun begynte tidlig å sette bleieslutt på agendaen.

– Jeg liker å jobbe med de minste barna. Det å gjøre dem til selvstendige individer og gi dem mestring er en del av jobben min. Å sitte på potte og tisse klarer de aller fleste tidlig. Ikke hver gang, men stadig oftere.

Foresatte er med

Barnas foresatte er med på notene, anskaffer potte hjemme og går inn for å hjelpe barna med å bli bleiefrie: – Vi tar det opp i utviklingsamtaler. Foreldrene stiller seg som oftest positive til å innføre lignende rutiner hjemme, sier Therese.

– Skal barnet få søsken, kan det av og til være viktig å forsøke å slutte med bleien i god tid før det nye barnet kommer. Lar det seg ikke gjøre, er det ofte like greit å vente til litt etter at det nye barnet er født.

Veier avfall

Sognsveien barnehage har åtte avdelinger. Én uke i året holder de klimauke. Da veier de avfallet ved hver avdeling for å dokumentere mengden søppel de produserer.

Tre småbarn setter
seg på hver sin potte.
Pedagogisk leder
Therese Mikkelsen tar
frem en bok.

– Da produserer vår avdeling betydelig mindre enn de andre småbarnsavdelingene. I fjor var fire av de seks toåringene våre bleiefrie. Når vi skifter åtte-tolv bleier mindre per dag, blir det betydelig reduksjon i avfallsmengden i løpet av en uke.

Ekstra klær og sko

Når Therese Mikkelsen og de andre på avdelingen merker at bleien er tørr mellom skiftene, lufter de muligheten for å ta av bleien helt med foreldrene.

– Vi setter aldri i gang uten at foreldrene har godkjent det. Det krever ofte litt flere klesskift og ekstra sko i barnehagen. Noen uhell må en regne med, men det pleier å gå kun kort tid – noen dager eller et par uker – så har barna kontroll.

– Det kan bli litt mer jobb for oss en periode, men det tar vi gjerne. Jeg tror det er til barnets beste å kunne si ifra og gå på do selv.

Lesestund

Avdelingens bad har tre potter og et toalett med sete for barn, slik at de små kan sitte komfortabelt. Når Therese sier til barna at de skal gå på badet, finner de selv frem potter og gjør seg klare for en hyggelig stund.

– Her er det en bleie som må skiftes først, sier Therese etter at hun har snust ut i luften.

Med kjappe grep skiftes en bæsjebleie mens to andre barn står og venter. Bleiene blir tatt av, og tre småbarn setter seg ned på hver sin potte. Therese finner frem en bok.

– Jeg pleier som oftest å sitte ned og lese, synge eller snakke med barna mens de sitter på potta. Har noen gjort noe i potta, sier vi at det var bra, men vi gjør ikke et stort nummer ut av det. De litt større barna sitter på wc med ekstra do-ring, de som vil får prøve det.

Rimeligere uten bleier

Jentene slutter ofte med bleie litt tidligere enn gutter, men guttene følger som regel like etter.

– Det hadde nok vært enklest for meg at

Pottekø.

Før jul var 10 av 12 barn bleiefrie på min avdeling.

Cathrine Henriksen, barnehagelærer

barna gikk med bleie, men det ville ikke vært det beste for dem. Det er i barnas interesse at vi gjør dette. Når de klarer nye ting, vil de stadig prøve å mestre andre ting, sier Therese.

– I tillegg til at jeg tror at det er bra for barna å bli bleiefrie, er det jo også bra for miljøet og for familienes økonomi.

– Alle barn på do ved hvert bleieskift

I Forskerspiren Montessoribarnehage i Trondheim jobber de også systematisk med å få barna bleiefrie.

En av pådriverne er barnehagelærer Cathrine Henriksen. Hun jobber i en avdeling med barn på to og tre år.

– Før jul var 10 av 12 barn bleiefrie på min avdeling. Det har blitt en kultur hos oss at vi setter alle barn på do ved hvert bleieskift. Vi har små toaletter som passer for dem. Slik unngår vi overgangen fra potte til do, som kan

Gode råd om bleieslutt

- Det bør være kort vei for barnet når det må forte seg på do. Slik får ikke barnet i like stor grad følelsen av å måtte avbryte andre ting det holder på med, for å gå på do.
- Badet bør være stort nok til å romme et skap eller en kommode med skiftetøy til barna, plassert slik at de selv kan finne frem det de trenger. Ved å gi barna mulighet til å være selvstendige og vise dem at voksne har tillit til dem i prosessen, vil de ha større sjanse for å tro på seg selv og å lykkes.
- Doene bør være små i størrelsen, tilpasset barnas høyde. Har man ikke slike, bør det finnes en stabil krakk der, som gjør barna trygge når de setter seg.
- Potter kan også brukes. De skal stå på badet ved siden av doen, ikke tas med andre steder i rommet.
- Gjør det til en rutine at barna vasker hender etter dobesøk, uansett resultat. En lav vask med enkel tilgang til såpe og tørkepapir sørger for selvstendighet også her.

Kilde: Montessori Norges nettsted

være et unødvendig mellomsteg, sier hun.

Foreldrene i barnehagen blir informert om rutinene og er positivt innstilt til å følge opp hjemme. Det å få truse på kan være stas for barn som er i ferd med å slutte med bleie.

– Men ikke ta trusen utenpå bleien. Den bør være forbeholdt til når de klarer å gå uten bleie, understreker Cathrine.

Hvis barna har med truser i barnehagen, pleier hun oppfordre dem til å droppe bleie.

– Da kan jeg si noe sånt som: «Oi, har du med truse i dag? Da må vi prøve å gå uten bleie.» Jeg ser at enkelte unger stolt viser frem trusene de har fått når de har sluttet med bleie, så det er helt tydelig en milepæl for de fleste barn å bli bleiefrie.

– Våren bra tid for bleieslutt

Cathrine oppfordrer også foreldre til ikke å vente til sommeren med å kutte ut bleiene.

– Det kan være fint å gjøre det om våren. Da innarbeides gode rutiner og trygghet på at de mestrer dette, i god tid før de eventuelt skal skifte avdeling på høsten. Venter man til ferien, kan det bli mye nytt for barna når de kommer tilbake til barnehagen. Da kan prosessen med bleieslutt kanskje bli lengre, er min erfaring.

Når barna slutter med bleier, er det ofte litt mer hektisk i barnehagen.

– Vi springer frem og tilbake til badet en god del når det er barn som nettopp har lagt bort bleien. Vi har en litt lang korridor bort til badet. Det blir litt trim, men det gjør vi gjerne. Vi mener det er viktig for barnet å lære å gå på do tidlig, sier Cathrine Henriksen.

Hun er skeptisk til at barn bruker bleie til de nærmer seg skolealder.

– Min erfaring er at det er lettere å få de yngre barna til å slutte med bleie enn de som er på storbarnsavdeling. De større barna kan

være mer skeptiske og uttrykke mer motvilje.

Hennes råd er å gjøre overgangen så naturlig som mulig.

– Ofte sier man at man skal gå og skifte bleie. Jeg tenker at man heller kan si at man skal «gå på badet» og gjøre det å sitte på potte eller do til en del av rutinen.

– Hvor tidlig begynner du å sette barna på do?

– Når de begynner i barnehagen. Ingen andre avkom i dyreverden vil tisse og bæsje på seg, babyer vil nok ikke det de heller. I enkelte kulturer er barn tørre veldig tidlig. Det er ingenting i veien for at norske barn ikke skal være det, også, sier Cathrine.

Hun trekker også frem miljøaspektet. Færre bleier betyr mindre søppel.

– Det gjør også hverdagen i barnehagen mye lettere når mange av barna har sluttet med bleie, og vi ikke trenger å bære ut like mye søppel, sier Cathrine Henriksen.

Andreårselevene Maja Leivsdatter (t.v.) og Ronja Kristoffersen Sjøvoll mener regjeringens grep med å flytte eksamen til før 17. mai neste år for å få bukt med russefeiring, virker absurd og lite rasjonelt.

TIDSPUNKT FOR EKSAMEN I VIDeregående SKOLE

I 2025 varer eksamensperioden fra mandag 12. mai til fredag 23. mai. I neste år blir eksamen i norsk hovedmål og noen programfag første uka i mai, men i realfag og noen andre fag blir eksamen etter 17. mai.

De siste fire årene har eksamensperioden startet mellom 18. og 21. mai og vart mellom 9 og 12 dager.

Eksamensperioden var ferdig til 17. mai fram til 1979, da den daværende Ap-regjeringen flyttet eksamen i et forsøk på å dempe russefeiringen.

Eksamensgjennomføringen berører 419 videregående skoler, over 27 000 lærere og 186.000 elever.

Kilde:
Utdanningsdirektoratet

– Jeg kommer til å slite med å komme gjennom alt pensum

Avgangselevne på Foss videregående skole i Oslo leser mer enn de ruller. Likevel blir de rammet av regjeringens forsøk på å dempe russefeiringen.

Tekst og foto: Bjørn Asle Grimstad

Elevene på Foss videregående skole i Oslo er i innspurten mot vårens tester, og de har ikke en dag å miste. Da de fikk beskjed om at eksamenene skal komme enda tidligere fra neste år av, ble de satt ut.

– Jeg er allerede stresset og selvsagt bekymret for neste år. Da må jeg komme meg gjennom pensum raskere. Kanskje må jeg droppe det jeg gjør på fritiden for å pugge på kvelder og i helger, sier andreårselev på musikklinja, Maja Leivsdatter.

Ronja Kristoffersen Sjøvoll, som går studie-spesialiserende linje på samme skole, deler bekymringen.

– Jeg synes allerede nå at det går veldig fort. Da blir det vanskelig å se for seg hvordan det blir neste år, når vi skal være ferdig enda tidligere. Jeg kommer til å slite med å komme gjennom alt pensum.

Vil være festbrems for russeren

Årsaken til at de to elevene frykter økt eksamenspress, er Arbeiderparti-regjeringens forsøk på å være en festbrems for russefeiringen. Med frasen «test før fest» fremskynder regjeringen eksamen i videregående skole med opp til halvannen uke. Målet er at avgangselever tar til fornuft og venter til etter eksamen med å trekke i russedress og sablere sjampanjen.

Men tiltaket har møtt motbør. Siden tiltaket ble iverksatt i august i fjor, har en rekke skoleansatte og elever kommet med kritikk. Skolelederforbundet, Utdanningsforbundet

og KS sier nei. Til og med Udir, Kunnskapsdepartementets eget direktorat, fraråder tiltaket.

For det å gi elever og lærere i et allerede travelt tredjeår på videregående mindre tid til å komme seg gjennom læreplanen, fremstår for mange som uheldig.

Heller ikke de to 17-åringene på Foss videregående skole synes det er en god idé.

– Det virker absurd og lite rasjonelt.

Lærer på samme skole, Ola Buxrud, er også negativ til tiltaket.

– Kari Nessa Nordtuns kamp mot russeti-

den kommer til å gå utover elevene. Hun sier at hun vil ha fokus på læring. For meg blir dette det motsatte. Det å gjøre skoleåret kortere er et feilgrep. Det kommer til å gå utover kvaliteten på undervisningen, sier han.

Når Buxrud skal undervise tredje trinn neste år, må tempoet skrus opp et par hakk.

– Hovedproblemet er at fagstoffet må fordeles utover færre uker. Vi lærere får dårligere tid, og elevene vil oppleve skoleåret som mer stressende.

– Kollektiv avstraffelse

Kunnskapsdepartementet har blitt forelagt kritikken fra Buxrud, Sjøvoll og Leivsdatter. Konstituert statssekretær Øyvind Jacobsen (Ap) svarer slik:

– Vi har stor forståelse for at enkelte i skolen er skeptiske. Det er alltid mulig å finne utfordringer og problemer, men regjeringen er tydelig: Mai skal være en måned da elevene har viktig undervisning, eksamensforberedelser og gjennomføring av eksamen. Så får festen komme etterpå, når elevene faktisk har fullført 13 år med skole.

Både i Oslo og resten av landet er det stor variasjon i hvor hardt russeren fester. Foss videregående er en av skolene som holder lav profil. Her finner man ikke russebusser, tidlig gruppering og konsepter. Buxrud tror russefeiringen er avgjørende for hvilke videregående skoler mange elever søker seg til.

Sjøvoll og Leivsdatter tror det er skrekkeligis-

Det å gjøre skoleåret kortere er et feilgrep. Det kommer til å gå utover kvaliteten på undervisningen.

Ola Buxrud, lektor

Andreårselevene Ronja Kristoffersen Sjøvoll (t.v.) og Maja Leivsdatter synes kunnskapsministeren bør se på skoler hvor russefeiringa går roligere for seg og høre på motstemmer.

toriene om ekskludering og hard festing som har skremt regjeringen. De synes kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun i større grad bør se på skoler hvor russefeiringa går roligere for seg og høre på motstemmer.

– Hun er jo ikke noe glad i russetida, eller det som følger med. Hvis hun har lyst å lage en ordning som passer alle, må hun snakke med oss ungdom som er uenige med henne. Det hun gjør nå, er kollektiv avstraffelse, sier Sjøvoll.

Konstituert statssekretær Øyvind Jacobsen sier at kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun besøker skoler over hele landet, med stor variasjon i russekulturen. Hun har også fått gode innspill fra Udir og partene før avgjørelsen ble tatt.

– Statsråden er alltid opptatt av å lytte til motstemmer før hun tar endelige beslutninger. Løsningen vi nå har falt ned på, vil være gjennomførbar for både sentralt gitte og lokalt gitte eksamener.

Gjennom en rapport rundt årsskiftet og flere utspill i media har Utdanningsforbundet tydelig frarådet Kunnskapsdepartementet å fremskynde eksamen. I februar sa forbundsleder Geir Røsvoll at tidligere eksamen vil føre til mer tidspress. Han tror heller ikke det vil redusere sosial ekskludering og gruppepress.

– Tid er en viktig ressurs

I en kronikk i Utdanningsnytt nylig skriver sentralstyremedlem Morten Skauen Sørmo i Utdanningsforbundet at eksamen skal være en sluttvurdering, og ikke et middel for å begrense russefeiringen.

Han leder forbundets kontaktforum for videregående opplæring og greier ikke å finne mange argumenter for at det er lurt å flytte ek-

samen til før 17. mai.

– Videregående trinn 3 er et avgjørende og krevende skoleår for elevene, og da er tid en viktig ressurs. Å komme seg gjennom hele læreplanen er vanskelig nok i dag. Når eksamen flyttes fram, fører det til mer press og stress, sier Sørmo.

Han er enig i at russefeiringen, med busser, gruppedannelser og kommersielle aktører, kan føre til et sosialt spill med vinnere og tapere. Og det kan gå utover elevenes prestasjoner. Like sant er det at mange elever feirer bare litt, eller ikke i det hele tatt.

– Det å flytte eksamen fram vil ramme alle, også de som prioriterer skole foran feiring. Jeg klarer ikke å se hvordan dette setter læring fremst, sier han.

Sørmo er enig i at russetiden bør flyttes til etter eksamen, men da gjennom dialog med russen og konstruktive tiltak, slik det finnes eksempler på flere steder i landet. Heller ikke han har tro på at å flytte eksamen fram vil føre til senere russefeiring. Han har dette rådet til Arbeiderparti-regjeringen:

– Er læring viktigere enn russefeiring, må skole settes først. Lytt til fagfolk. Det er ingen skam å snu.

På spørsmål om det er aktuelt å snu i tide, svarer statssekretær Jacobsen: – Det er ikke aktuelt med en reversering av tiltaket.

Frykter ny type ekskludering

Ronja Kristoffersen Sjøvoll og Maja Leivsdatter tror ikke tidligere eksamen vil legge noen demper på russefeiringa. Å fremskynde eksamen kan derimot føre med seg andre problemer,

– Istedenfor å hindre ekskludering i russetida vil dette tiltaket kunne føre til ekskludering av elever som henger etter faglig, sier Sjøvoll.

De peker også på at tidligere eksamen vil bety at man kanskje ikke har kommet gjennom alt pensum, og at de får lengre periode med dødtid fram til sommerferien.

– Det er jo urettferdig at vi får dårligere tid. Da må det kompenseres ved at man kan bli enig med læreren om at vi har eksamen om det pensumet vi har rukket å komme gjennom, sier Leivsdatter.

– Studietid blir tulletid

Lærer Ola Buxrud mener så mye som mulig av undervisningen bør skje før eksamen. Et problem han får neste skoleår, er at elevene vil få flere uker med undervisning som elevene ikke skal testes i.

– Denne tiden må vi fylle med noe, og da blir det film og ikke så relevante oppgaver. Verdifull studietid blir erstattet med tulletid, sier han.

Samtidig tror han halvannen uke mindre undervisning ikke betyr katastrofe for neste års avgangskull.

– Vi skal få dette til på ett eller annet vis, og det vil ikke påvirke elevenes muligheter for å få karakterene de fortjener.

Som svar på bekymringen om at det blir mye dødtid etter eksamen, svarer Jacobsen at noen eksamener vil legges til etter 17. mai, og at eksamen dessuten ikke er punktum for skoleåret.

– Det er grunn til å tro at en del skoler i dag setter standpunkt karakterer tidligere enn de må. Udir vurderer nå også andre tiltak som skal bidra til å styrke læring og konsentrasjon i tiden etter sentralt gitt eksamen.

Han skriver også at Nordtun har bestilt et større oppdrag fra Udir hvor hele eksamens- og vurderingsordningen i norsk skole skal vurderes.

No Isolation

Tilbake til skolen med AV1

Læring og tilhørighet for alle, selv ved fravær

Alle barn har rett til utdanning og sosial tilhørighet. Kommunen har et ansvar for å følge opp elever med fravær, og skolemiljøet skal fremme læring, trivsel og inkludering.

Hos No Isolation hjelper vi skoler øke skolenærværet. AV1 lar elever følge undervisningen, opprettholde deres sosiale tilhørighet og forenkler overgangen tilbake til klasserommet. Vi samarbeider med over 100 norske kommuner og skoler, og gir dem ressurser for å sikre elever en vellykket vei tilbake til skolen med AV1.

Hva er AV1?

AV1-roboten lar barn og unge delta i undervisningen fra et grupperom, en behandlingsinstitusjon eller hjemmefra. Den bygger bro mellom elev og skole, sikrer god læring og opprettholder elevens kontakt med både lærerne sine og det sosiale fellesskapet i klassen.

Hvordan fungerer det?

AV1 plasseres i klasserommet og eleven kobler seg opp til roboten via AV1-appen. Derfra kan eleven se, høre, rekke opp hånda og delta aktivt i klassen som om han eller hun var fysisk til stede.

Hvordan lykkes med AV1?

No Isolation og våre pedagoger tilbyr skreddersydde implementeringsløp og velutprøvde metoder for å forebygge og redusere skolefravær ved hjelp av AV1. Målet kan være å forlenge skoledagen, sikre læring og tilhørighet under sykefravær, gi tilpasset opplæring til elever med stort læringspotensial eller trygge elever på veien tilbake til skolen etter en periode av ufrivillig skolefravær.

Hvorfor velge AV1?

- **Redusere fravær**
Tilgang til læring og økt trygghet rundt skolemiljøet kan hjelpe elever raskere tilbake til skolen.
- **Forbygge fravær**
Tidlig innsats på skolen for elever med behov for tilpasninger kan forebygge fravær.
- **Forhindre utenforskap**
Barn og unge kan opprettholde eller styrke sin sosiale tilhørighet til klassen og skolemiljøet.
- **Lav kostnad**
Sammenlignet med alternative tiltak er AV1 en løsning med lav kostnad og krever få ressurser for å sikre elevers rett til opplæring.
- **Dokumentert effekt**
For elever med somatisk sykefravær når 95% av tiltakene målet sitt. For elever med ufrivillig skolefravær når 65% av tiltakene målet sitt.

3k+ **17** **2.5k+** **10k+** **100k+**

AV1-roboter
i Europa

land

skoler

elever

skoletimer

 AV1

No Isolation er et norsk selskap grunnlagt i 2015 med et mål om å sikre universell tilgang til skole og utdanning for alle.

→ **Kontakt oss**

+47 936 88 035 | norden@noisolation.com

noisolation.com

Kritiske til normene i skole

Flere storkommuner ønsker mer fleksible bemanningsnormer. I Kristiansand ber politikerne KS jobbe for å fjerne dem.

Tekst: Jørgen Jelstad

Før hvert lønnsoppgjør sender KS ut et debatthefte til alle kommunene og ber om svar på en rekke spørsmål. Spørsmålene handler om hva KS bør prioritere i lønnsoppgjøret, men det er også mer generelle spørsmål om hva KS bør jobbe med i arbeidsgiverpolitikken.

Lokalpolitikerne avgjør hva de melder inn til KS, og Utdanningsnytt har sett på vedtakene fra noen av de største kommunene.

Flere av dem svarer at de ønsker endringer i bemanningsnormene i skoler og barnehager, også i arbeidstidsavtalen til lærere. Det politiske flertallet i Kristiansand ønsker å fjerne bemanningsnormer helt.

– Vi deler selvsagt ikke oppfatningen av at bemanningsnormer hindrer fleksibilitet. Det er minstenormer som skal sikre at barnehager og skoler får ressursene de trenger til å gi et trygt og godt tilbud, sier Kristian Espedal Larsen, leder i Utdanningsforbundet Kristiansand.

– Kraftig kollisjonskurs

Når det gjelder arbeidstidsavtalen til lærerne, mener byrådet i Trondheim at bestemmelsene er «et vesentlig hinder for å lykkes med koordinert innsats, kollektiv kvalitetsutvikling og ressursutnyttelse». Det politiske flertallet i Kristiansand etterlyser mer fleksibilitet i arbeidstidsavtalen.

– I utgangspunktet er det stor grad av fleksibilitet i den arbeidstidsavtalen vi har. Vi må ha en avtale i bunn som sikrer at dersom vi ikke blir enige om noe annet, er det den avtalen som gjelder. Det er særdeles viktig at lærerne sikres tid til å kunne stille forberedt til undervisning, sier Larsen.

Mens byrådet i Bergen mener det som arbeidsgiver er «utfordrende at vi ikke har

styringsrett over store deler av lærernes arbeidstid».

Det klinger dårlig hos leder i Utdanningsforbundet Bergen, Bente Ingeborg Myrtevit.

– Jeg frykter at det kommunen ønsker med denne styringen, er å frigjøre tid som lærerne skal bruke på rent tilsyn med unger. Da er de på kraftig kollisjonskurs med hva vi mener lærerne skal fylle tiden med, sier hun.

Hun er svært skeptisk til å tyne arbeidstidsordningene fordi kommunen mangler penger.

– Da skyter de seg selv i foten. Ser vi på sykefraværet, tyder alt på at de ansatte allerede har for mye å gjøre, sier Myrtevit.

På den andre siden peker byrådet i Bergen på at de pedagogiske lederne i barnehagene bør få mer tid til for- og etterarbeid.

– Det er selvsagt positive signaler for barnehagelærerne, sier hun.

– Kostnadene øker mer enn kvaliteten

Et annet tema som går igjen i svarene fra storkommunene, er at lønnskostnadene øker fordi det nå strømmer masterutdannede lærere inn i skolene. Høyere utdanning gjør at disse lærerne får høyere lønn ved ansettelse.

Byrådet i både Bergen og Trondheim er blant dem som peker på at dette utfordrer budsjettene og burde vært kompensert fra staten.

Gry Camilla Tingstad i Utdanningsforbundet Trondheim sier de er enige med kommunen i at de økte lønnskostnadene burde vært fullfinansiert av staten.

– Nå ender det med at en del av midlene kommunen setter av til skole, går med til å dekke de økte lønnskostnadene av at flere lærere har mastergrad. Det rammer andre sider av driften, noe som er veldig uheldig.

En del av midlene går til å dekke de økte lønnskostnadene.

Gry Camilla Tingstad

r og barnehager

Illustrasjonsfoto: Joakim S. Enger

– Bemanningsnormer skal sikre at barnehager og skoler får ressursene de trenger til å gi et trygt og godt tilbud, sier Kristian Espedal Larsen, leder i Utdanningsforbundet Kristiansand.

Selv om lærerne får lenger utdanning, trenger man jo fortsatt like mange lærere som før, sier Tingstad.

Ifølge byrådet i Trondheim er de masterutdannede lærerne «en stor utfordring, fordi lønnskostnadene øker uten at kvaliteten på arbeidskraften nødvendigvis øker tilsvarende».

Tingstad sier at akkurat den påstanden er til å hoppe i stolen av, men at hun tror det

kun er snakk om en klønete formulering.

– Vi har ingen signaler fra kommunepolitikere om at de er mot masterutdanning for lærere. Jeg tror nok dette først og fremst handler om å påpeke at kommunen ikke har fått kompensasjon fra staten til å betale de økte lønnskostnadene som følger med at myndighetene har vedtatt femårig lærerutdanning, sier Gry Camilla Tingstad.

KRISTIANSAND:

«Kommuneøkonomien er under sterkt press, men mer penger løser ikke alt fremover. Oppgavene må også løses på nye måter, og kommunene må få større handlingsrom til å organisere og produsere tjenestene slik de ønsker. En start vil være å fjerne bemanningsnormer og statlige retningslinjer, redusere på lov- og forskriftskrav, avgrense statlige tilsyn, samt redusere krav til dokumentasjon og rapportering.»

«Se på muligheten for en større fleksibilitet i hvordan vi kan disponere lærerårsverk i særavtalen om arbeidstid i skole.»

TRONDHEIM:

«Lovhjemlede bemanningsnormer reduserer det kommunale selvstyret og representerer en utfordring for kommunenes evne til selv å organisere sine ressurser ut fra kjennskap til lokale forhold.»

«Arbeidstidsavtaler for skole detaljregulerer enkelte oppgaver på en måte som gjør det krevende å tillegge ansatte som omfattes av avtalen, oppgaver som ikke er beskrevet. Arbeidstidsbestemmelsene for lærere er slik sett et vesentlig hinder for å lykkes med koordinert innsats, kollektiv kvalitetsutvikling og ressursutnyttelse.»

BERGEN:

«Bergen kommune mener at SFS 2213 må sees på i sin helhet. Dette gjelder både lesepliktrammene for de ulike fag og årstrinn, samt styring av lærernes årsverk. Det er i et arbeidsgiverperspektiv utfordrende at vi ikke har styringsrett over store deler av lærernes arbeidstid. Antall planleggingsdager bør også vurderes økt ved rullering av SFS 2213. I SFS 2201 for barnehage har vi motsatt utfordring. Det er økende krav til innhold og kvalitet i barnehage tilbudet. Samtidig har pedagogene og de pedagogiske lederne svært liten tid til for- og etterarbeid. Dette bør økes, men kun dersom økte kostnader til bemanning som følge av dette blir fullfinansiert. For å få til en slik løsning innenfor rammen av forhandlingene kan en gradvis økning være aktuelt.»

Utdrag fra innspillene fra storkommuner til KS

Barn og unge skal skånes mest mulig når Tønsberg kommune må stramme inn, ifølge utvalgsleder for oppvekst og opplæring, Mathias Willassen Hanssen (H).

Illustrasjonsfoto: Siv Dolmen

Den emosjonelle belastningen i disse yrkene må anerkjennes.

Mathias Willassen Hanssen, Tønsberg Høyre

– Behold bemanningsnormene i barnehager og skole

Det er beskjeden fra politikerne i Tønsberg til KS. – Det er ekstremt viktig med normer for bemanning, sier Mathias Willassen Hanssen i Høyre.

– Jeg er opptatt av å lytte til tilbakemeldingene vi får fra sektoren og gi et tydelig signal til KS om hvilke grep vi mener er riktige, sier Mathias Willassen Hanssen fra Høyre. Han er utvalgsleder for oppvekst og opplæring i Tønsberg kommune.

Der vedtok lokalpolitikkerne en rekke svar til KS: Behold normene for barnehagebemanning og lærertetthet, gi barnehagelærerne høyere lønn for høyere utdanning, og gi undervisningspersonalet bedre tid til å gjøre jobben sin.

Hanssen fremmet forslagene på vegne av Høyre, Frp, Venstre og KrF. Et enstemmig kommunestyre stilte seg bak.

– Vi er veldig glade for at politikerne svarer at de ønsker å beholde minstenormen for lærere i barnehage og skole, sier leder i Utdanningsforbundet Tønsberg, Ingrid Granmo.

Hun sier de har god dialog med politikerne lokalt.

– De er interesserte og tar kontakt, og de lytter i

stor grad til innspillene vi kommer med.

I Tønsberg har Utdanningsforbundet og kommunen forhandlet frem en egen avtale lokalt, hvor barnehagelærere får økt lønn for økt kompetanse.

– Dette er ikke en særegen utfordring for Tønsberg. Dette vet vi er et problem over hele landet, og derfor er det også et viktig innspill til KS som jeg håper de tar med seg videre, sier Hanssen.

I kommunen er det også forhandlet fram egne avtaler om mer tid til kontaktlærerjobben.

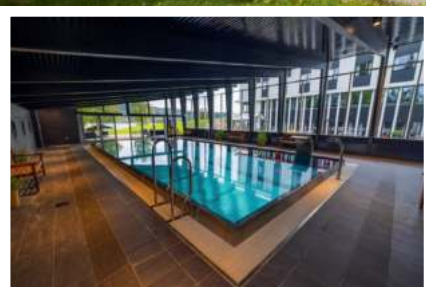
– Vi har et godt samarbeid mellom politikerne, administrasjonen og fagforeningene, noe jeg er veldig glad for. Det må til for å lykkes, sier Hanssen.

Han mener det er på tide med en grundig gjennomgang av arbeidsvilkårene til undervisningspersonell.

– Vi må sikre at de får tilstrekkelig tid til å utføre sine oppgaver på en forsvarlig måte. Den emosjonelle belastningen i disse yrkene må anerkjennes, og det må legges til rette for at ansatte kan stå i jobben over tid uten å bli utbrent.

Heller ikke Tønsberg er skjermet fra økonomiske krisetider i Kommune-Norge.

– Kommunen skal spare inn nesten 300 millioner kroner innen 2028, så vi er avhengige av å gjøre grep også hos oss. Men vi er opptatt av å skåne barn og unge mest mulig i budsjettene, sier Hanssen.

Velkommen til Hurdalsjøen Hotell & Spa

Utdanningsforbundets eget hotell

Tilbring deilige maidager hos oss!

Rabatt for Utdanningsforbundets medlemmer og familie:

990,- pr. natt i dobbeltrom

790,- pr. natt i enkeltrom

Frokost inkludert

Hotellet har en egen strandlinje med gode bademuligheter og et variert utvalg av uteaktiviteter. Her kan du blant annet leie kano, kajakk, SUP og sykkel.

Ta med familien på en runde frisbeegolf eller prøv boulebanen. I området rundt hotellet finner du flotte turløyper som kan nytes året rundt.

I tillegg kan du spille shuffleboard, biljard, dart og bordtennis. Og for en forfriskende pause – nyt hjemmelaget iskrem fra isvogna vår.

Velkommen til vakre Hurdalsjøen.

For booking, ta kontakt:

post@hurdalsjoen.no

Tlf: +47 63 95 96 00

Følg oss i sosiale medier

40 råd etter 40 år som barnepsykiater
Hvordan få gitt hjelp til de barna som trenger det?
Av Trond Sødal
Kolon Forlag
97 sider

Berre på leik
Av Liv Anne Fossbråten
Samlaget
143 sider

En relasjonell ABC

Barnepsykiater Trond Sødal har skrevet en liten bok med stor klokskap.

Anmelder: Ingeborg Tveter Thoresen

«Alle må få oppleve den gode følelsen av at det i hvert fall er noen som synes du er viktig, ikke bare dum og slem. Hvordan ville du ha greid deg hvis du ikke visste om noen som du er viktig for?»

Ordene fra bokas siste avsnitt treffer. Det gjelder barna. De som uroer og trenger hjelp. Boka har tre hoveddeler og en innledning med innføring i og begrunnelse for boka og et stikkordregister. Den er praktisk, skrevet fordi forfatteren vil dele erfaringer, og vet at det er bruk for dem. En nyutdannet lege eller lærer har mye teoretisk kunnskap, men har lært lite om hvordan en skal møte et barn. Det er barn, ikke ungdom, han skriver om. Og han har utelatt teorier, som ofte er bakgrunn for praksis.

Forfatteren vil bidra med erfaringer om og forståelse for «relasjonens kraft» i møtet mellom mennesker, i både symmetriske og ikke minst asymmetriske forhold. Det er her boka scorer i sin praktisk-faktiske veiledning, til tider med de-

taljerte råd. Også garvede yrkesutøvere trenger denne innsikten som del av en profesjonell utrustning. Det er nok av møter som vi i vår sårbarhet har hatt med profesjonelle, som tilsier det.

Del 1 dreier seg om rammer og kjøreregler. Og om lytting. Sødal drøfter kontakten og samtalen med foreldre, der konstallasjonene kan være mange, og utfordringer kan ligne det lærere og barnehagelærere møter. Han verner om lojaliteten til barnet for å bygge og ha barnets tillit, for som terapeut har han ikke foreldres eller læreres rolle som oppdragere. Det er barnets strev det dreier seg om for ham. Derfor er det første møtet, å lytte til barnet, observere og bygge relasjonen, viktig.

Andre del handler om stedet og dets betydning, med ganske detaljerte råd. Det er forskjell på et rom brukt av flere terapeuter i en offentlig institusjon og hos en privatpraktiserende psykiater. I Sødals vektlegging av stedet er det linjer til barnehagepedagogikkens ideer om «rommet som pedagog». Han legger vekt på at stedet skal

Leiken sin eigenverdi

Ei bok som tar opp kreative tema og viser den viktige rolla desse har i barnehage og skule.

Meldar: Kirsten Flaten

Når tema kjem inn på drama og teater, tenkjer vi ofte at det er for kreativt og abstrakt til å høve i ein vanleg kvardag i barnehage og skule. Her ser vi gjerne for oss dramatiske uttrykk og fokus på vanskelege kjensler. Men blander vi omgrepet leik inn i dette, vert det på eit langt meir jordnært nivå. Og brått er det noko som høver for dei fleste, slik som teksten i denne boka. Her er mange små narrativ om episodar med born og unge, og korleis dei kan løysast på pedagogiske gode måtar. Vi vert minna på at vi sluttar ikkje å leike sjølv om vi vert eldre, men vi vert gamle om vi sluttar å leike. Teksten peikar på at barn sin rett til leik er stadfesta i FNs barnekonvensjon, men samstundes

er leiken truga av aukande akademisk fokus og einsretta satsing på læring.

Øvingar som går på stemmebruk, høver like godt for born som for vaksne. For pedagogar er det nyttig å vere medviten sin stemmebruk, og boka inneheld øvingar til dette. Det å snakke framfor andre kjem inn som øving i å halde foredrag, og om ein ikkje aspirerer til å verte foredragshaldar, er det nyttig å øve på å ordlegge seg godt. I rollespel kan ein øve på å kommunisere som ein heilt annan person enn seg sjølv, noko som kan verke frigjerande for mange. Teksten minner oss på at ikkje noko er heilt objektivt. Svara vi gjev eller får, er påverka av humør og sinnstilstand. Tolking og fokus er nyttig å ha i bakhovudet i all kommunika-

MINE FAVORITTER

være inviterende, med leker, (ikke for mange), deres plassering, skap og hyller, om puter og tepper, nok av papir og fargestifter, plastilin mm og hans eget skrivebord som er hans «sone». Han skriver om lys gjennom vinduet, men med florlette skjermende gardiner, alt gjennomtenkt og begrunnet i terapisisuasjonen – et sted for barnet og terapeuten. Han viser også hvordan det brukes.

Den tredje delen i boka er viet samværet mellom barn og terapeut, timene og temaer i samværene, om barnets uttrykksformer, om sinne, raseri og aggresjon, og hvordan han møter det, hvordan starte og avslutte en time på tre kvarter, når det blir stille, om intimitet, berøring, trøst og grenser som han setter for seg selv og barnet, og om den terapeutiske leken.

Det er forskjell på å være terapeut og å være lærer i skole og barnehage. Riktignok er erfaringene fra praksis skrevet som råd til Sødals fagfeller. Ikke desto mindre møter vi de samme barna som terapeuten, i skole og barnehage. Derfor er dette en bok lære av. Den vil også være av interesse og nyttig for foreldre og for andre profesjoner som møter utsatte barn.

sjon. Det kan utvide forståinga.

Fantasi, kreativitet og det å førestille seg er viktig i samarbeid med barn og unge. Elementa vi har til rådvelde for å arbeide med dette, er figur, tid, rom og fabel. Omgrepa vert forklart i teksten, med bakgrunn i pedagogikk, filosofi og nevrovitenskap. Det handlar i grunn om leik, og leiken sin verdi for menneske. Leiken tvingar seg fram som ein vårflaum, vert det sitert. Leiken vert sett i kontekst som viser at han er naudsynt for læring, utvikling av kjensler og sosiale ferdigheiter, som å passe inn i gruppa. For ikkje å gløyme leiken sin eigenverdi, han gjev kvardagen positive innslag.

Boka er skriven for barnehagelærarstudentar, men ho har nytte for ein breiare lesarskare. Mange eksempel er frå skule, og her er eit rikt utval av oppgåver for både barnehage og klasserom. Eller kva med å prøve ut nokre av oppgåvene saman med vaksne?

Verden har ingen hjørner

Av Svein Nyhus
(1999)

Tollak til Ingeborg

Av Tore Renberg
(2020)

Hekne-trilogien

Av Lars Mytting
(2018–2023)

Å tenke utenfor boksen

Viktor sitter i en pappeske og tenker. Dette er den store verden, men samtidig får alt plass inne i hodet hans. Dette er en vakkert og undrende bildebok som åpner for mange filosofiske spørsmål, både for små og store. Forfatteren har selv illustrert boken med nydelige tegninger.

Sterk skildring av et samliv

Denne kritikerroste romanen byr på en mørk, men svært intens historie, på kun 176 sider. Den skildrer familiære relasjoner og dynamikk gjennom innblikk i følelses- og tankelivet til den gamle stabukken Tollak. Boka er skrevet på vakker nynorsk og var umulig å legge fra seg.

Slektskrønike fra Gudbrandsdalen

Tre velskrevne og gripende historiske romaner. I bøkene følger man slekta Hekne i et bygdesamfunn i Gudbrandsdalen over flere generasjoner. Min personlige favoritt er bok nummer to, Hekneveven, men historien er ikke fullkommen uten de to andre bøkene.

Tine Elisabeth Gran Hovind

kontaktlærer ved Åssiden skole i
Drammen kommune

Debattinnlegg kan ha en lengde på opptil 7000 tegn (inkludert mellomrom). Husk tittel og ingress.

Tips: Både tittel og ingress bør være konkrete og gi uttrykk for en mening.

Oppgi navn og telefonnummer når du sender inn innlegg. Legg gjerne ved et digitalt portrett (minimum 0,5 MB), med navn på den som har tatt bildet.

Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere og kutte i bidragene.

Meningene dine er viktige for oss!

Send ditt bidrag til:
debatt@utdanningsnytt.no

MEDLEMSFORDELAR I UTDANNINGSFORBUNDET

Forsikring og død

Forsikring gjennom fagforeininga er ein dårleg idé for den som bur saman med ein som ikkje er lærar.

Dotter vår var lærar. Familien – foreldre og tre gutar – hadde forsikring gjennom Utdanningsforbundet. Ho døydde brått av kreft sommaren 2017, 43 år ung. Ho var i full jobb som lærar heilt til ho vart akutt innlagt på sjukehus med kreft. Me vona sjølv sagt at med den kunnskapen dei hadde om kreftbehandling skulle det finnast ein veg framover for henne også. Slik vart det ikkje. Ho døydde seks veker etter at ho fekk vita at ho hadde kreft.

I desember fekk familien melding frå fagforeininga at forsikringa deira ville gå ut. Mannen kunne ikkje fortsetja med forsikring der ettersom han ikkje var lærar. Han bad om å få vidareføra forsikringa, fekk nei, men oppseiinga vart ikkje gjennomført. Slik heldt det fram i nokre år. Det vart kalla «tidsavgrenset unntak». Avtalen vart ikkje avslutta, men kvar desember var det same, tunge runden.

Me som er foreldre hennar, begge medlemmer i Utdanningsforbundet i over 50 år, tok opp saka lokalt, regionalt og sentralt og fekk god støtte på tillitsmannsnivå. Me føreslo ei vedtaksendring: «Etterlatne etter lærar med forsikring gjennom Utdanningsforbundet kan vidareføra forsikringa.» Forsikringsselskapet Tryg sa at det var heilt uproblematisk for dei så lenge ein stod på forbundet sine lister. Det var mykje korrespondanse mellom ektemannen, oss og ulike nivå i forbundet, men til ingen nytte. Svaret deira var at det var så få det gjaldt at dei ikkje ville ha alt arbeidet det var å få dette til. Vår tanke var at når det er få skulle det vera både enkelt og medføra liten kostnad for forbundet. Korrespondansen heldt fram i seks år, så orka me ikkje meir.

Me spør: Er det slik medlemmene vil ha det? Er det vår vilje? Ingen me har snakka med kjenner til dette vedtaket, og ingen har uttrykt at det er deira vilje at det skal vera slik. Det verkar som det er ei reint administrativ ordning.

Svært få er i ein slik situasjon. Me er ikkje ei

pressgruppe. Heller ikkje ei dyr gruppe. Det burde vera ei enkel sak å ordna, viss viljen er der. No har me gjeve opp. Me som har vore aktive medlemmer på ulike nivå gjennom alle åra me var yrkesaktive, avsluttar no vårt medlemskap. Og til dykk som vurderer forsikring gjennom Utdanningsforbundet: Tenk dykk grundig om.

Gurid Bonsaksen og Ole Haugan
tidlegare medlemmer av Utdanningsforbundet
Voss

MEDLEMSFORDELER I UTDANNINGSFORBUNDET

Svar til innlegget «Forsikring og død»

Vi har stor sympati med tapet familien har lidd i forbindelse med datterens bortgang, og beklager at de ikke har opplevd oss som tilstrekkelig imøtekomende i denne situasjonen.

Vi kjenner oss likevel ikke igjen i fremstillingen. Dersom et medlem faller fra eller melder seg ut, vil alle ektefeller/samboere med personforsikring rutinemessig få tilbud om videreføring av sine forsikringer direkte i Tryg, uten ny helseerklæring, såkalte fortsettelsesforsikringer, til ordinær markedspris. Prisen for et ikke-medlem i Tryg vil naturlig nok være høyere, fordi kollektive medlemsforsikringer har spesielt lave priser.

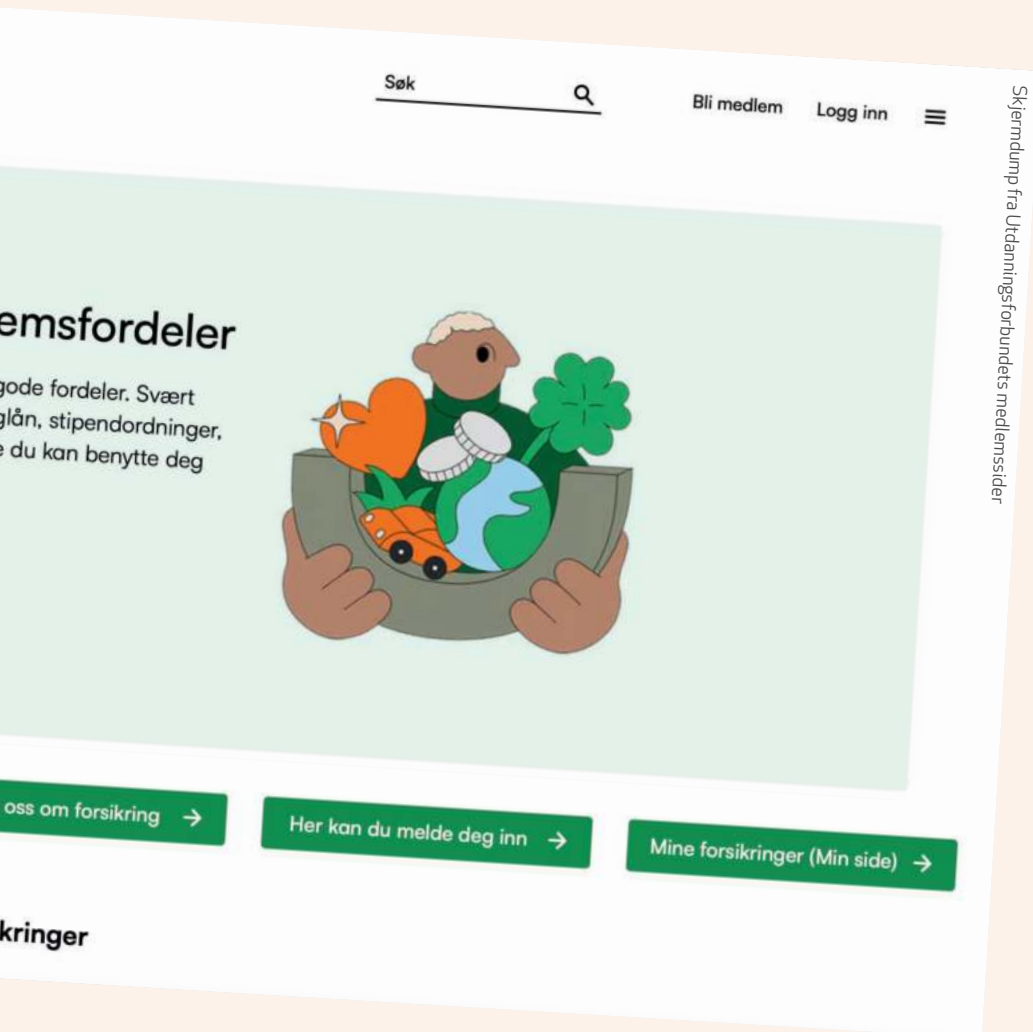
I dette tilfellet ble økningen på én av fortsettelsesforsikringene spesielt høy. Gitt den ekstraordinære situasjonen, valgte Utdanningsforbundet å videreføre forsikringsavtalen i flere år. Dette synes vi var riktig å gjøre, gitt den spesielle situasjonen den etterlatte var i.

Da den etterlatte etter noen år valgte å si opp den forsikringen som hadde spesielt høy pris, var det ikke lenger grunnlag for å opprettholde unntaket. Avtalen ble derfor sagt opp, fortsatt med tilbud om å videreføre de resterende personforsikringene direkte i Tryg, uten ny helseerklæring.

Vi er lei oss for at vår håndtering av den etterlatte familiens forsikringer ikke har vært så god som familien har forventet. Forsikring i Utdanningsforbundet skal gi en trygghet for våre medlemmer, og det jobber vi hver dag for å ivareta.

Ole-Martin Thygesen

forsikringsansvarlig i Utdanningsforbundet

Innsendarane føreslo ei vedtaksendring: «Etterlatne etter lærar med forsikring gjennom Utdanningsforbundet kan vidareføra forsikringa». Tryg meinte det var heilt uproblematisk, så lenge ein stod på forbundet sine lister. UDF svara at dette gjaldt så få at dei ikkje ville ha alt arbeidet med å få dette til.

Til dykk som vurderer forsikring
gjennom Utdanningsforbundet:
Tenk dykk grundig om.

Gurid Bonsaksen og Ole Haugan

LÆRARUTDANNING

Matematikkfaget på avvegar

Matematikk ser ut til å ha blitt så teoretisk og livsfjernt at mange elevar og studentar kjem til kort.

Lærerutdanninga for barnesteget (GLU 1.–7.) har ei eining på fem studiepoeng under emnet Matematikk 1 med temaet «algebraisk tenking». Internasjonale testar, PISA og TIMSS, viser at norske skoleelevar er svakare i algebra enn elevar i andre nordiske land. I lærerutdanninga har Nasjonalt organ for kvalitet i utdanninga (Nokut) frå 2019 arrangert ein obligatorisk deksamnen i denne eininga.

Deksamnen har vist seg vanskeleg for lærarstudentar. Årleg har ca. 1/3 av studentane stroke. Dette er studentar som har hatt matematikk i grunnskole og vidaregåande opplæring i 12–13 år. At så mange stryk, kan sjølv sagt skuldast at dei har eit svakt grunnlag i matematikk, men det kan også bety at det faglege innhaldet og eksamen er lite relevante for lærarstudentar. Du kan sjølv ta prøva her: www.utdanningsnytt.no/431244.

Bladet Utdanning 2/2025 inneheld eit stort oppslag om at stryk til denne eksamenen kan bety at ein student ikkje får godkjent utdanninga si, endå om ho har gjennomført femårig lærerutdanning med integrert mastergrad. I bladet er det også referert til to fagpersonar med forskjellige syn på eksamenen. Den eine meiner at prøva bør avviklast fordi ho ikkje testar eigenskapar som er viktigast for å bli ein god lærar, og fordi prøva er utforma på ein måte som ikkje passar for lærarstudentar. Den andre meiner at prøva er viktig fordi mange elevar i grunnskolen slit med algebra. Dei gjer det heller ikkje godt på internasjonale testar. Ein må derfor ha lærarar på barnesteget med solid forståing av algebraisk tenking.

Det er uheldig at denne eksamen hindrar ein tredel av studentane i å få fullført utdanninga si på normert tid. Faginnhaldet og dei faglege krava til eksamen kan også vera grunn til at interesserte ungdommar ikkje vel lærerutdanning. Denne eksamenen bør derfor falla bort. Både i grunnskolen og i lærerutdanninga bør faget endrast slik at ein får ei meir praksisnær tilnærming i faget.

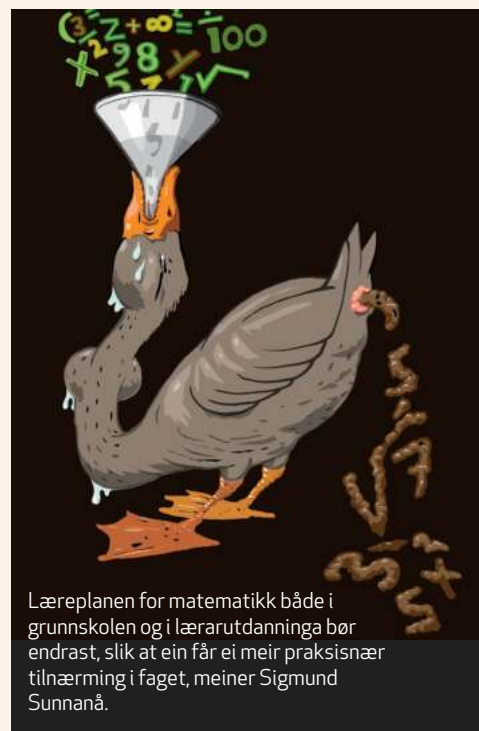
Her kan eit blick på utviklinga av matematikk i grunnskolen og i lærerutdanninga vere fruktbart. Fram til 1970-talet heitte faget rekning, og hadde

som føremål å gi elevane i folkeskolen praktiske kunnskapar som dei hadde bruk for i arbeids- og samfunnsliv. På 1970-talet blei den moderne matematikken introdusert med mellom anna nye omgrep og symbol som skulle gi grunnlag for meir matematisk forståing og tenking. I Mønsterplanen 1974, 1987 og Læreplanverket 1997 er det element frå den moderne matematikken, men omgrepsbruken er forståeleg og faget har eit praktisk føremål. I Norge kom resultatane frå den første elevtesten PISA (Programme for International Student Assessment) i desember 2001. Dei var dårlegare enn venta, og blei omtalt som «PISA-sjokket». For regjeringa blei det viktig å koma høgare på den internasjonale rangeringa.

Kunnskapsløftet førte mellom anna til at det blei ei sterk satsing på PISA-faga norsk, matematikk og naturfag. Timetalet i desse faga auka, og dei praktiske og estetiske faga (kunst og handverk, musikk, kroppsoving, mat og helse, drama) fall meir eller mindre bort. Mykje av leiken i 6-årsreforma blei erstatta med undervisning i teori frå første klasse. Satsinga førte ikkje til betre PISA-resultat. Eg meiner at ein nå med fordel kan redusera timetalet i PISA-faga til slik det var før PISA-sjokket. Dette kan frigjera pengar til andre prioriterte tiltak i grunnskolen. Dei gode resultatane oppnår ein best ved eit relevant innhald, motiverte elevar og engasjerte og dugande lærarar som set tilpassa krav til elevane.

I Kunnskapsløftet og seinare læreplanar blei matematikk sterkt prega av oppgåvene i dei internasjonale testane frå OECD, PISA og Timss. Det kom krevjande kompetansemål i matematikk og i dei andre PISA-faga. Dette førte til at mange elevar opplevde skolen som teoritung og kjedelig, og ein stad der dei kom til kort. For ein del elevar førte dette til mobbing og utagerande åtferd. Internasjonale målingar kan vera interessante og nyttige, men dei bør ikkje vera bestemmande for mål og innhald i norsk skole og utdanning.

Også lærerutdanninga blei påverka av resultatane av dei internasjonale testane. I 2010 fekk vi ei todelt grunnskolelærerutdanning (1.–7.,

Illustrasjon: Lars Aurland

5.–10.) med hovudvekt på norsk og matematikk, utan obligatoriske praktiske og estetiske fag. Søkjartilgangen til lærerutdanninga gjekk ned, særleg for barnesteget. På studiebarometeret har lærerutdanninga frå 2016 vore rangert lågast av studentane som tek universitet- og høgskoleutdanning.

Kunnskapsministeren har nå teke initiativet til å få nye læreplanar med ein meir praktisk orientert grunnskole. I matematikk bør ein i grunnskolen og i lærerutdanninga få eit matematikkfag med ei praktisk tilnærming som er relevant for barn og unge i deira kvardag og viktig i dagens samfunn. Folk med erfaring frå lærararbeid, arbeidsliv og kulturliv bør vera med på fagplanarbeidet. Meir avansert matematikk bør ein kunne få velja på vidaregåande-, universitet- og høgskolenivå.

For mange grunnskoleelevar og også lærarstudentar er kanskje matematikkfaget blitt så teoretisk og livsfjernt at dei kjem til kort og føler seg mislukka. Barn, unge og lærarstudentar bør kunne få gå ut av skole og utdanning med tru på seg sjølve, vera stolte av det dei har oppnådd og ha kjensle av å kunne meistra livet som ligg framfor dei.

Sigmund Sunnanå

pensjonist, tidlegare leiar i Lærerutdanningsrådet, rektor for lærarskolen i Stavanger og utdanningsdirektør i Rogaland

Visste du at sykkeldyktig ...

- har alt du trenger for å gjennomføre sykkelopplæringen - helt gratis!
- FEIDE-innlogging gir deg et digitalt læreverk med filmer, e-læringsoppgaver, teoretisk sykkelprøve med mer
- har 35 000 brukere og over 100 000 besøkende
- inneholder også gode tips og informasjon til bruk i fritiden (for foresatte).

På sykkeldyktig finner du det du trenger for å gjennomføre trafikk- og sykkelopplæring.

Besøk Sykkeldyktig og kom i gang!

Sykkeldyktig er en læringsportal fra:

BARNEHAGE

Den som styrer skipet gjennom stormen, går ikke fra roret

Budsjettkutt, sykefravær, vikarmangel, massivt tidspress. De to siste årene har jeg tenkt: Nå forlater jeg barnehage-skuta. Jeg kan ikke stå for det vi leverer lenger.

**Kronikk av
Ingrid
Tømmerdal
Tangstad**

pedagogisk leder

Illustrasjon
Tone Lileng

Å få være barnehagelærer er for meg en takknemlig gave i seg selv. Å få dele hverdagene sammen i flokk, og alt som det fører med seg på godt og vondt; vi opplever og lever livet sammen med alle disse barna gjennom deres fem første, og kanskje viktigste, år. Jeg har tenkt mange ganger at ingen kan forstå hvor heldig jeg er, uten å ha prøvd det selv.

Gjennom 18 år som barnehagelærer, har jeg vært med på en lang reise i både faget og samfunnets utvikling og endringer. Hver dag lærer vi noe nytt, og det er viktig å utvikle seg i takt med tiden for å kunne gjøre en best mulig jobb for alle vi skal lede på veien. Det gjelder både barna, familiene, fagarbeidere, assistenter, læringer, studenter, ledere og andre barnehagelærere, alle disse vi samarbeider med hver eneste dag. Vi møter mange oppturer, humper og nedturer, og slik skal det være. Det viktigste er at vi står støtt og har noen som vi kan klamre oss til når vi trenger det, blomstre sammen med når vi opplever suksess, og har en hånd å strekke ut til de som snubler litt.

Jeg har i over 15 år vært klar over at jeg etter hvert må finne en ny retning i arbeidslivet, av noe så enkelt og konkret som nedsatt hørsel. Jeg har imidlertid trivdes så godt i yrket, at jeg har utsatt det år etter år etter år. Jeg har vært heldig som har jobbet i barnehager der vi har hatt flotte uteområder og -fasiliteter, og kolleger hvor de aller fleste har sett verdien av mye uteliv for barna. Hverdager med mye tid ute har hjulpet meg å kunne holde ut lengre i yrket.

De siste årene har flere faktorer sneket seg inn i min arbeidshverdag. Budsjetter som kuttet, høyt sykefravær i oppvekstsektoren, til tider mangel på kvalifiserte vikarer; som igjen fører til mindre tid til planlegging med kolleger, mindre plantid for det administrative, mindre tid til å støtte barn som trenger litt ekstra, mindre tid til å se de barna som «ordner seg selv», mindre tid til å forebygge, mindre tid til å tilegne seg mer og ny kompetanse, mindre tid til det lille ekstra som kan være avgjørende for at vi kan legge til rette slik at hverdagene blir best for flest.

Likevel står vi i det, vi fikser det alltid på et eller annet

vis. Alltid, men er det til det beste for barnet? Er det dette vi vil at barnehagene skal tilby? At alt blir sånn halvveis? Å drive på denne måten kan ramme mange, etter hvert.

Vi snakker mye om barna og hvor viktig det er at de skal fungere som 24-timersmennesker. Men vi glemmer kanskje de ansatte? De gjør en formidabel jobb for at alt skal henge sammen gjennom arbeidsdagen. Mange krasjlander nok i sofaen når de kommer hjem til familien eller avlyser vennekvelden. Vi ser ofte at ansatte i oppvekstsektoren får fysiske og psykiske utfordringer, av både livet i og utenfor jobben. Det henger sammen: summen av belastninger i hverdagen og i livet. Jeg ser det, jeg forstår det.

Barn som sliter litt med livet, men ikke så mye at det utløser ekstra ressurser, dem kaller jeg gråsonebarna. Ofte ser vi hva disse barna trenger, vi vet hvordan vi skal støtte dem for å hjelpe dem i hverdagen. Derfor ser vi også, hver dag, alle de gangene vi ikke rakk det, ble for seine, måtte drive brannslukking; vi ser barnet føle nok en gang at det mislyktes og føler seg overlatt til seg selv. Disse barna er i mine øyne de mest sårbare barna i dagens barnehager. Hadde vi kunnet være mer til stede gjennom dagen, hadde vi greid å støtte og hjelpe disse barna slik at de etter hvert mestrer livet sitt i større grad på egen hånd. Noen av dem vil nok komme seg opp og fram, altfor mange vil fortsette å streve med livet sitt.

Hadde de som styrer pengekassa forstått dette langsiktige prosjektet, med tidlig innsats, hadde de fått mer igjen for pengene de nå må bruke på barn og unge som strever i skolealder, og etter hvert i voksenlivet. Mye kunne vært gjort i barnehagen. Vi ser dem allerede i barnehagen, men vi får ikke hjelpe dem.

For meg betyr barna jeg har hatt i barnehagen veldig mye. Jeg er ikke på jobb bare for å få lønn. Jeg er der for at de skal kjenne og oppleve ekte relasjoner, ekte omsorg og ekte trygghet. Jeg blir alltid glad i de barna jeg jobber tett på. Jeg bruker tross alt halvparten av min våkne tid sammen med dem. Mennesker du omgås så mye er umulig ikke å bli glad i. Jeg husker alle jeg har jobbet tett på, og også mange av dem jeg har hatt litt

sporadisk. Mange av dem begynner å bli voksne nå. Møter jeg dem i dag, blir jeg varm om hjertet. Noen husker meg, sier hei og slår av en prat, men de fleste har gått videre i livet, uten å tenke for mye på oss som var viktige den gang de var små. Det spiller ingen rolle, tenker jeg. For meg er de som «mine». Jeg sammenligner det med barna mine som har flyttet hjemmefra. Jeg følger med dem uansett, ser dem på gata, i butikken, i en nyhetsartikkel, på et idretts- eller kulturarrangement. Jeg elsker å være en tilskuer i livet, og kjenner alltid en følelse av glede når barna «mine» sveiper forbi, uansett hvor de er i livet sitt.

Hvem er egentlig barnas talerør? Barna er prisgitt de voksne. Barna tilpasser seg slik det er bestemt at det skal være, de vet ikke annet, og har ikke noe valg. Utdanningsforbundet snakker høyt. Lærere snakker høyt. Barnehagelærere snakker høyt. Nå har også foreldrene begynt å snakke høyt. Er det egentlig noen som hører hva vi sier? Forstår de hva som blir sagt? Jeg mener at de som skal forstå, må ha stått i yrket selv. Derfor mener jeg også, at de som tar de siste avgjørelsene, skal ha tillit til at det vi sier stemmer med realitetene. Hjelper det at vi roper enda høyere? Vi burde det, fordi vi er barnas talerør. Vi bør aldri gi oss.

De to siste årene, har jeg tenkt: Nå forlater jeg skuta, dette er ikke gøy lenger. Jeg kan ikke stå for det vi leverer, hvis det fortsetter sånn. Jeg kan virkelig stå for det vi planlegger å levere, men det blir ikke slik. Man kan tenke at det vi gjør er bra nok, og enkelte dager er det absolutt det. Ofte skjer det imidlertid at vi ikke helt leverer, for å si det sånn, eller at vi leverer veldig godt til barna, men på bekostning av de ansattes liv etter stengt tid. Jobben først. Derfor er det så mye bra i barnehagene, på tross av budsjettkutt, sykefravær og vikarmangel.

Jeg fortsatte å utsette min endring av karriervei, ser tusen grunner til å bli lenger. Det passer ikke nå, tenkte jeg. Jeg må gjøre meg ferdig med denne flokken som skal på skolen neste år. Jeg må vente til stabiliteten av ansatte har satt seg. Jeg vil følge dette barnet litt til. Nå kommer det bedre tider. Hele tiden oppsto det nye grunner for å vente litt til.

Så forsto jeg, plutselig en vårdag i 2024. Det blir neppe bedre tider, ikke sånn over natta i hvert fall. Jeg ønsker å stå i jobb til jeg blir pensjonist om 25 år og er egentlig usikker på om forholdene rekker å bedre seg stort på den tida. Uansett må jeg skifte beite før eller siden, ifølge hørselslegen min de siste 15 årene. Var det bedre tider, ville jeg mer enn gjerne tatt noen år til ved roret.

Jeg er ikke uunnværlig, og det er mange om bord i skuta vår. Uten dem hadde jeg aldri greid å styre unna alle skjær og grunner vi har skura borti. Jeg ønsker likevel så inderlig at de som står i stormene, skal få litt lettere sjø å ferdes i. Men jeg er ikke sikker lenger. Jeg forsøker å forklare utenforstående, hva som er barnehagens og skolens samfunnsrolle, men stemmen min stilner. Jeg ser det i øynene deres. Ingen kan forstå det, uten at de har vært om bord i skuta vår gjennom både stormer og blikkstilte vann.

Hvordan skal vi kunne opprettholde en barnehage og skole av god kvalitet og stødige fagfolk med hjertet på jobb? Vi jobber med mennesker. Vi jobber med livet. Vi må aldri la det bli undervurdert. Jeg er evig takknemlig for det yrket har gitt meg, og ikke minst for alt det barna og familiene deres har gitt meg.

Jeg forlot skuta, midt i stormen.

Så forsto jeg, plutselig en vårdag i 2024.
Det blir neppe bedre tider.

En kanon er ikke en god idé

Odin
Nøsen

Valgkampen om skolen er i gang. Kunnskapsministeren vår har allerede lagt breisiden til og vil ha felles sanger, bøker og historiske hendelser alle skal lære noe om. Dette er en dårlig idé.

Det er dannelsessteoretisk tunge argumenter for at den læreplanen vi har i dag, er en god løsning, og det Kari Nessa Nordtun ønsker nå, kommer bare til å gi oss en mengde vanskelige (og dumme) diskusjoner.

Du kan vanskelig si at X må med, uten at noen andre sier at da må også Y med, og så kommer en tredje og sier at Z også må med – og snart slipper vi opp for bokstaver i alfabetet. I praksis må en slik læreplan alltid oppdateres, fordi det stadig skjer nye ting i verden som noen synes er verdt en bokstav eller to, og så er diskusjonen i gang igjen.

Det er derfor dette dannelsessynet ikke virker. Du slipper opp for tid i skolen til alt det alle synes må være med for at du skal være et dannet menneske. Alt kan rett og slett ikke være med. Det blir trangt om plassen, og læreren må ty til oversiktsfremstillinger og oppsummeringer. Fordypende og dannende kunnskap blir fortrenget til fordel for pugg og overflatekunnskaper. I tillegg løsriver du innholdet fra sin historiske kontekst og fremstiller det som noe objektivt.

Motreaksjonen med at du må lære å lære, holder heller ikke uten at du sier noe om innhold. En elev kan utvikle en observasjonsevne i naturfag, uten at denne kan brukes i norsk. Det finnes ingen metode uten et innhold, fordi disse to er uløselig knyttet sammen. Vi kan ikke ha en ren materiell dannelsesteori, som ikke vil ha plass til alt som

bør med, like lite som vi kan ha en ren formal dannelsesteori, hvor alt handler om ferdigheter og evner.

Dagens læreplan, med samspillet mellom ferdigheter og kunnskaper, tar høyde for dette. Nei, den er ikke detaljert når det gjelder innholdet, fordi innholdet må til enhver tid være begrenset og dermed eksemplarisk for eleven – og tilpasset konteksten. Ideen er at elevene gjennom å tilegne seg et eksemplarisk innhold (det materielle) også vil utvikle evner og metoder (det formale). Læreren må åpne verden for eleven og eleven for verden.

Dette er det bare læreren i klasserommet med den aktuelle konteksten som kan gjøre, og det kan vanskelig styres i en sentral læreplan – uten å ende i et materielt dannelsessyn i praksis. Dette har vi (og andre land i Europa) forsøkt før. Det er derfor vi har den læreplanen vi har i dag.

Og hvis noen legger inn et argument for at sang X må være med i musikk, skal jeg vise storsinn og begrense meg til å mene at «Tore Tang» også må være med på listen over obligatoriske sanger. Og jo, Andreas «Ajax» Jacobsen er naturligvis en selvfølge i norsk, sammen med Alexander Kielland. Og Ivan Storm Juliussen i kunst og håndverk.

Hvis Kari ikke bestemmer at dette skal med, så sliter hun med neste valg i Stavanger ...

holder til i Stavanger og jobber som rådgiver for skole i Randaberg kommune. Tidligere har han vært lærer i ungdomsskolen og undervisningsinspektør. Han er opptatt av at vi jobber med fag og teknologi i skolen og har et hjerte for opplevelsen som didaktisk grep.

Illustrasjon: Kristin Slotterøy/adobestock

GRUNNSKOLELÆRERUTDANNINGA

Praksis må utvides betydelig

Med det økende søkelyset på utfordringene knyttet til rekruttering av lærere, mener vi det er på høy tid å revurdere praksisdelen i lærerutdanningene.

Vi vil peke på behovet for en mer balansert tilnærming mellom det akademiske og profesjonsrettede, samt viktigheten av å utvide praksisperiodene for å gi lærerstudentene en mer helhetlig forståelse av skolehverdagen.

Utdanningsforbundet har kommet med høringsinnspill til Stortingsmelding 19, «Profesjonsnære utdanninger over hele landet» (2023–2024), der de understreker viktigheten av å gjøre læreryrket mer attraktivt gjennom bedre lønns- og arbeidsvilkår, samt et styrket samarbeid mellom utdanningsinstitusjonene og praksisfeltet og videreutvikling av lærerutdanningene.

Kommuner over hele landet uttrykker behov for en utdanning som gir lærere som kan undervise i flere fag og på flere trinn. Små kommuner med mindre skoleenheter savner allmennlæreren.

Læreren skal jobbe med hele eleven, ikke bare undervisningsfagene. Arbeidshverdagen i skolen er en kompleks blanding av undervisning, forberedelser, vurderingsarbeid, kollegasamarbeid, foreldresamarbeid, konflikthåndtering organisering, krav, forventninger, møter med laget rundt eleven med mer. Dette må lærerstudentene erfare i praksis, og nåværende praksisperioder er for korte. Bare en betydelig utvida praksisdelen vil kunne ivareta en slik del av opplæringa.

Arbeidsmiljøet i skolen har blitt mer utfordrende i de seinere år. Det kan skyldes at de praktisk retta fagene har måttet vike for mer teori og testing av kunnskap i teoretiske fag. Det kan igjen gjøre at elever med interesser i praktisk retning ikke føler seg ivaretatt og blir frustrerte og utagerende.

Lærerstudentene ønsker selv en bedre praksisordning. Lederen for Lærerstudentene etterlyste en mer profesjonsnær og yrkesretta lærerutdanning med stor vekt på praksis av god kvalitet (Khrono 11.6.2023). I desember 2024 kom Nasjonalt organ for kvalitet i utdanninga (Nokut)

Ill. foto: Ole Martin Wold

Utdanningsforbundet må være en pådriver for forsøk med et praksisår som en del av lærerstudiet, skriver innsenderne.

med en sluttrapport for evalueringen av grunnskolelærerutdanningene. Der kom det tydelig fram at mange studenter føler seg uforberedt og synes de mangler kompetanse for utfordringene de møter når de starter som lærere.

Vi tenker at studentene kan tilbringe et helt år ute på relevante arbeidsplasser. Det kan gi mange fordeler. Et lengre praksisopphold kan gi lærerstudentene en bedre og mer helhetlig forståelse av skolehverdagen og læreryrkets oppgaver. Det vil åpne for erfaringsbasert læring og kollegaveiledning. Studentene kan få tildelt relevante arbeidsoppgaver både innen undervisning og organisering, samt samarbeide med laget rundt elevene, noe som kan gi verdifull erfaring og innsikt. Økt forståelse av læreryrket vil hjelpe studentene til å relatere det videre studiet til det praktiske arbeidet i skolen,

Praksisåret kan deles mellom nivåer i grunnskolen. Det kan gjennomføres på en eller flere skoler. Praksis bør knyttes til en eller flere mentorer med lærererfaring, og vil også bidra til å styrke voksentettheten i skolen. Det igjen vil bety tryggere og mer motiverte nyutdannede lærere i starten av sin lærerkarriere.

Lærerstudentene har betydelig mindre praksistid enn både politistudentene og sykepleierstudentene. Politistudiet har et år i praksis. Erfaringene derifra kan bidra til noen vellykkede forsøksordninger.

Regjeringen har åpnet for ulike forsøksordninger for opptak og gjennomføring i løpet av det siste året. Som eksempel på det kan vi vise til at fra høsten 2025 får grunnskolelærerutdanningen på Nesna gi et tilbud om GLU 1.-10. Utdanningen gjør at studentene kommer ut med flere undervisningsfag og kan undervise på alle trinn i grunnskolen.

Ifølge Stortingsmelding 34, «En mer praktisk skole» (2023–2024) skal framtidens skole ha en mer praktisk tilnærming til læring. Det må også få følger for lærerutdanningene. Det må utdannes lærere som kan undervise praktisk og variert i alle fag, og det må legges mer vekt på praktisk-estetiske fag. Det vil ikke være mulig å gjøre skolen mer praktisk uten lærere og gode profesjonsfellesskap som kan skape praktisk og variert undervisning i alle fag og på tvers av fag.

Statistisk sentralbyrå presenterte nylig en rapport om framtidens behov for økt satsing på

praktiske yrker innen industri, håndverk og helse; «Framskrivning av tilbud av og etterspørsel etter utdanning mot 2050», desember 2024. En viktig faktor for å styrke disse yrkesvalgene er at elevene møter en mer praktisk retta opplæring i grunnskolen. Dagens lærerutdanning dras i akademisk retning, og tar i mindre grad vare på de praktisk-estetiske fagene.

Vi mener at mange av momentene over vil bli ivare tatt gjennom å utvide praksisdelen i lærerutdanninga til et helt sammenhengende år, samt gjennom større vekt på de praktiske og estetiske fagene.

Utdanningsforbundet er forpliktet av en felles strategi for rekruttering til lærerutdanningene og

læreryrket 2024-2030, «Flere lærere i barnehage og skole». I strategien finner vi mål om at lærerutdanningene skal ha høy kvalitet og være profesjonsrelevante: «Lærerutdanninger med høy faglig kvalitet og som er tett koblet til praksisfeltet bidrar til at flere fullfører utdanningen og til at studentene utvikler kompetanse til det beste for barn og elever, og for utviklingen av samfunnet».

Det uttales også at universiteter og høyskoler kan få mer fleksibilitet til å utvikle lærerutdanning av høy kvalitet. Det sies at regjeringen vil ta initiativ overfor sentrale aktører for å få utarbeidet rammer, veiledning og støtte for bedre praksis i barnehage, skole og kulturskole.

I strategien leser vi også at lærer- og lederor-

ganisasjoner skal blant annet: «... øke kompetansen om lærerutdanning i organisasjonen og ta ansvar for å bidra i utviklingen av utdanningene».

På denne bakgrunnen mener vi at Utdanningsforbundet, både sentralt og på fylkesnivå, må være åpne for å sette praksisperiodenes struktur i lærerutdanningene på agendaen, være en pådriver for forsøk med et praksisår som en del av lærerstudiet.

Denne saken er behandlet i fylkesstyret 28. februar 2025.

For pensjonistrådet i Telemark

Torunn Høgblad, leder

Hans Magnus Johansen, nestleder

Ledige stillinger innen
barnehage, skole, høyere
utdanning og annen undervisning.

Annonsekontakt i HS Media

Frida Robertsen Mostad

Telefon: 41 69 18 72

E-post: utdanning@hsmedia.no

UTDANNINGSNYTT
STILLINGER

Bestill annonser for 2025

Utgivelsesplan

annonsefrist/utgivelsesdato

1	11. desember / 17. januar 2025
2	22. januar / 14. februar 2025
3	26. februar / 14. mars 2025
4	26. mars / 11. april 2025
5	7. mai / 23. mai 2025
6	25. juni / 22. august 2025
7	10. september / 26. september 2025
8	1. oktober / 17. oktober 2025
9	29. oktober / 14. november 2025
10	26. november / 12. desember 2025

Annonsekontakter:

Grethe Ånerud, tlf. 928 36 830 og Frida

Robertsen Mostad, tlf. 416 91 872

HS Media: utdanning@hsmedia.no

utdanningsnytt.no/annonser

Doris Hansen (1932-2025)

Doris Hansen, født Nilsen 25. august 1932 i Kristiansand, sovnet stille inn 3. februar på Ternevig omsorgssenter. Hun tok artium på Katedralskolen i 1951 og studentfaglinjen ved Handelsgymnasiet i 1952. Deretter hadde hun en variert kontorkarriere blant annet fra Madlaleiren, Reber Heis, Samskipnaden i Trondheim, Forsvaret på Møvig og bank før hun kom til oss som startet opp Agder distriktshøgskole i august 1969.

Alt i 1956 giftet hun seg med rogalendingen Tor Johan Hansen, sivilingeniør fra Norges tekniske høgskole, som etter hvert gjorde karriere som administrerende direktør for Kristiansands Mekaniske Verksted. De fikk øye for hverandre på felles Kristenrusstreff i Sandnes, og vi hadde gleden av at de, når de kunne, troppet opp på de etter hvert årlige jubileumsrusstreffene i restaurant Pider Ro på Fiskebrygga i Kristiansand.

Doris var enebarn og ønsket seg mange barn. Fem ble det: Toril, Inger, Bjørg, Torstein, Sigrid og 12 barnebarn og 13 oldebarn. Doris og Tor-hjemmet var i Steinkleiva og på

Hamreheia og fra 1967 på Andøya nær Kristiansand Mekaniske Verksteds nye dokk. Der bor Tor ennå og arrangerte samling av hele familien etter Doris' begravelse fra Voie kirke 18. februar.

De var en aktiv familie med turer til fots og på ski til hytta på Åpåsdal og bil- og båtturer i inn- og utland. Hus i Spania har de også hatt i 30 år, og Doris gikk spanskurs og arrangerte julelunsjer og var medlem av Kirkerådet for Sjømannskirken i åtte år. I Voie kirke hadde hun fartstid i menighetsråd, kirkering og bibelgruppe. Da hennes gamle foreldre bodde på sykehjem i hele ti år, besøkte hun dem daglig når hun var hjemme.

Unison sang av Lina Sandels mest kjente sanger med akkompagnement av Reidar Skaaland gav høystemthet til de mange fremmøttes avskjed med vårt gode menneske Doris Hansen som forlot oss etter et godt og langt liv.

Thor Einar Hanisch

emeritus Universitetet i Agder

Jan Fredrik Daniloﬀ (1939-2025)

Lektor emeritus Jan Fredrik Daniloﬀ, født i Alta 19.12. 1939, døde 2.3. 2025 etter lengre tids sykdom. Han var en fremragende filolog med norsk hovedfag, historie, statsvitenskap og idéhistorie. Hovedfagsoppgaven om Sigrid Undsets litteratursyn var glitrende.

Lektor Daniloﬀ kom fra stilling ved Oslo teknisk-maritime skole til Oslo katedralskole i 1982 og ble på Katta til pensjonsalder i 2001. På skolen var han kjent som faglig perfektjonist med solide kunnskaper om norsk og nordisk litteratur samt historie og filosofi. Han hadde store ambisjoner på elevenes vegne, og elevene satte pris på hans krav og hans stil, hans formelle væremåte, hans dannede humor, hans slagferdighet og hans sans for disiplin. Han var ofte aktiv i og pådriver for faglig orienterte prosjekter og drev elevene frem mot målet. Og elevene fikk ofte topp karakter både av ham og til eksamen. Et spesielt godt forhold hadde han til mange av de elever han var

klasseforstander for. Vennskap med dem kunne vare livet ut.

Kollegene husker ham som vennlig, kulturorientert og morsom. Han var lite åpen om det private, hegnet nok litt om seg selv, men var ansett som en god og støttende kollega som delte sine kunnskaper med de han var fortrolig med. Han hadde definitivt sin egen stil, noe som alltid har vært verdsatt på Oslo katedralskole. Og han var tydelig i alle interne diskusjoner. I mediene slo han ofte til med sine klare ytringer om skolepolitiske emner, kritikk av artiumsoppgaver i norsk med mer.

En god skolemann som har satt spor, er gått bort og vil savnes av mange. Vi lyser fred over Jan Fredrik Daniloﬀs minne.

For pensjonistene ved Oslo katedralskole

Terje Bjøro

Rett til ammemfri

Juridisk seksjon får ofte henvendelser om ammemfri, og saken i Utdanning på nyåret utløste et behov for et par oppklaringer.

Denne artikkelen ble opprinnelig skrevet til «Ledernytt», men er vel så relevant for alle våre medlemmer. Artikkelen gir en oversikt over hovedreglene rundt ammemfri.

Hva er ammemfri?

Ammemfri er en viktig rettighet for arbeidende mødre som ammer eller pumper. Tiden må brukes til amming eller pumping, men inkluderer også tid til forberedelse og etterarbeid. Eksempler på dette kan være reisetid, tid til rengjøring av pumpeutstyr, tid til å komme i amme- eller pumpemodus e.l. Ammemfri kan derimot ikke brukes for å kompensere for nattamming eller amming på andre tider enn den tiden arbeidstaker tar ut ammemfri.

Lovgivning og tariffavtale

Retten til ammemfri er regulert i arbeidsmiljøloven paragraf 12–8. Bestemmelsen gir arbeidstaker rett til ammemfri med lønn i inntil én time per dag. Betalt ammemfri forutsetter at arbeidsdagen er syv timer eller mer, inklusive lunsj. Fri utover dette vil være ulønnet.

De fleste av Utdanningsforbundets medlemmer har imidlertid bedre rettigheter etter tariffavtale. I flere av avtalene gis det rett til to klokketimer ammemfri per arbeidsdag i barnets første leveår, se f. eks. Hovedtariffavtalen i KS-området paragraf 8.3.4. Av samme bestemmelse fremgår det at det ved særskilte behov hos barnet gis lønnet fri utover det første leveåret. Lignende rettigheter finnes i tariffavtalen for Oslo paragraf 4.7.9, og i hovedtariffavtale for PBL paragraf 8.3.3.

I likhet med loven tar tariffavtalene utgangspunkt i arbeidstakere som arbeider fulle dager. Jobber man deltid, vil man normalt få en forholdsmessig reduksjon.

Tidspunkt for ammemfri

Det er barnets behov for å ammes og arbeidstakers behov for

å amme/pumpe, som styrer hvor mye og når på dagen ammemfri benyttes. Med andre ord kan ikke arbeidsgiver pålegge arbeidstaker å ta ammemfri på den tiden det passer arbeidsgiver best, ei heller nekte ammemfri på grunn av bemanning e.l.

Dersom retten til ammemfri byr på utfordringer, må arbeidsgiver løse dette uten at det går utover den ammende.

Ammemfri skal heller ikke føre til at arbeidstaker må ta igjen arbeid. Det er derfor viktig med dialog om hvordan arbeidsoppgavene kan tilpasses behovet for ammemfri. Spesielt aktuelt er dette i våre sektorer, med bunden og ubunden tid.

Forbud mot forskjellsbehandling

Likestillings- og diskrimineringsloven paragraf 6 forbyr diskriminering på grunn av blant annet kjønn, graviditet og permisjon ved fødsel og omsorgsoppgaver. Ved tilfeller der det ikke legges til rette for amming i arbeidstiden, eller der arbeidstaker behandles dårligere enn andre gjennom for eksempel å fratas rettigheter, arbeidsoppgaver eller funksjoner på grunn av ammemfri, kan dette bli ansett som diskriminering i strid med likestillings- og diskrimineringsloven.

Vi vil også understreke arbeidsgivers plikt til å fremme likestilling og hindre diskriminering gjennom aktivitets- og rede-gjørelsesplikten. Graviditet og foreldrepermisjon er bare en kort periode av et langt arbeidsliv, og det å ivareta arbeidstakers rettigheter i disse periodene, vil kunne lønne seg på flere måter.

Konflikter om ammemfri

Dersom det oppstår konflikter om ammemfri, kan man ta kontakt med Arbeidstilsynet eller Likestillings- og diskrimineringsombudet for råd og veiledning. Dersom man ikke kommer til enighet, kan saker om ammemfri bringes inn for Tvisteløsningsnemnda eller Diskrimineringsnemnda.

Marie Ruud
advokat i
Utdannings-
forbundet

Dersom retten til ammemfri byr på utfordringer, må arbeidsgiver løse dette uten at det går utover den ammende.

UNDERVISNING

Mer nivådeling – farvel til fellesskolen?

Nivådeling skal prege høyreskolen. Det er all grunn til å tro at forslaget om å samle elevene etter forventet faglig nivå i undervisningen, vil skille rød og blå side i valgkampen.

Ann Mari Milo Lorentzen

1. nestleder i
Utdannings-
forbundet

Høyre vedtok på landsmøtet 20.-23. mars «mer nivådeling i skolen», men det er uklart om de mener at dette skal skje innenfor dagens lovverk, som tillater midlertidig deling av elevgrupper etter for eksempel faglig nivå.

I Frps forslag til program vil de ha muligheter for «nivådeling som hovedregel».

Forskning og erfaring med nivådeling

Det er vanskelig å finne forskning som tyder på at nivådeling hever elevenes læringsresultater. Et forsøk i Oslo, med nivådelt matematikkundervisning, har blitt evaluert av forskere. De fant at de dårligste elevene ble løftet noe. Dette forsøket var antakelig innenfor gjeldende regelverk, og forskerne er forsiktige med å si hvilke virkemidler som ga de positive resultatene: Kommer resultatene av at elevene ble delt inn i grupper på 6, at lærerne fikk kompetanseheving i særlige undervisningsmetoder, eller at gruppene var nivådelte? Det er altså vanskelig å konkludere med at det er nivådeling i seg selv som løfter de svakeste barna. Slik er det ofte i skolen – det er alltid mange faktorer som virker sammen. Undervisning er ikke et virkestoff man kan måle effekten av.

Nivådeling finnes i lærernes verktøykasse

Dagens lovverk gir lærere mulighet til å bruke nivådeling. En spørreundersøkelse blant skoleledere viser at nesten alle skoler tilbyr intensiv opplæring i dag. Det framstår som litt rart at Høyre, som fremhever at de har tillit til lærere, mener at politikere bør avgjøre omfanget av et slikt virkemiddel.

Intensiv opplæring krever ofte flere ressurser enn å undervise i full klasse. Lærere ønsker seg mulighet til å kunne dele klassen i grupper i perioder, også på grunnlag av faglig nivå. Det som trengs, er nok lærere!

Nivådeling i fellesskolen

Nivådeling i skolen kan ha flere resultater enn dem vi måler i individuelt læringsutbytte. Når både elever og lærere er skeptiske til stor bruk av nivådeling, er det blant annet fordi det kan stigmatisere noen elevgrupper, og fordi det signaliserer at det ikke er viktig eller verdifullt å jobbe sammen med elever som er annerledes enn deg selv. Det fremheves også at slike grupper virker konserverende – det er vanskelig å gå fra en gruppe til en annen.

Tina Bru snakket på Høyres landsmøte varmt for mer nivådeling, og fremhevet at hun opplevde slik undervisning som elev i USA. Jeg tror at de færreste i dag ser på USA som et godt eksempel på samfunnsbyggende skole. De som kjenner utdanningspolitikk fra innsiden, vet at skolen er en svært viktig samfunnsinstitusjon for meningsbryting og utvikling av toleranse for forskjellighet – også faglig ulikhet.

Det er interessant at det i Sverige i disse dager er lagt fram en offentlig utredning (SOU 25:19) som blant annet anbefaler at skolene i størst mulig grad holder undervisningen i samlede klasser. Det er ikke tilfeldig at dette skjer akkurat i Sverige – som nok kjenner at de trenger et sterkere fellesskap.

Det er vanskelig å finne forskning som tyder på at nivådeling hever elevenes læringsresultater.

Foto: Harald Åker/Utdanningsforbundet

– Kortere lærerutdanning tar oss tilbake til 80-tallet

Flere partier diskuterer nå om det er nødvendig med masterutdanningen for lærere. «Ambisjonsløst», mener Geir Røsvoll.

– Senterpartiet er fullstendig ambisjonsløs når de går inn for en treårig lærerutdanning, sier Utdanningsforbundets leder Geir Røsvoll. Han frykter flere partier vurderer det samme.

Senterpartiet har vedtatt å åpne for en ny lærerutdanningsmodell som gir studentene undervisningskompetanse etter en treårig lærerutdanning. Arbeiderpartiet skulle også diskutere mastergraden i det dette bladet gikk i trykken. Utdanningsforbundets leder Geir Røsvoll tror knapt det han leser.

– Det er fullstendig ambisjonsløst å fjerne mastergradkravet for nyutdannede lærere, og en fallitterklæring på vegne av den oppvoksende generasjonen. Sist kravene til å bli lærer var så lave, var i 1991, minner Røsvoll om.

Voldsomme endringer siste 35 år

Verden har endret seg voldsomt siden den gang, påpeker han:

– Kompetansekravene i de ulike fagene har blitt langt høyere på disse 35 årene, samtidig som vurderingskravene og elevmassen er helt annerledes. Disse elevene må lærerne kunne hjelpe til å ma-

nøvrere i en stadig mer kompleks verden.

– Da er det svært viktig at lærerne disse elevene møter er i stand til å forholde seg til oppdatert forskning. Det gir de fremtidige lærere bedre muligheter til å håndtere de krevende og komplekse utfordringene de stadig oftere møter i yrket, sier Røsvoll.

Har ønsket mastergrad siden 2006

Mastergradutdanning for lærere ble vedtatt i 2017, men Utdanningsforbundet gikk inn for det allerede i 2006. Det gir lærerne en nødvendig, forskningsbasert utdanning og faglig spesialisering med en større dybde. Mastergradutdanning har vesentlige kvaliteter som utdanning på lavere gradsnivå ikke har. En femårig mastergradutdanning vil gi studentene bedre mulighet til å kunne ha den faglige, pedagogiske og didaktiske tryggheten de trenger i fremtidens skole.

– Utdanningsforbundet mener fortsatt at

lærerutdanningen må være på mastergradnivå, og den må være relevant og ha god praksisopplæring. Lærere må få høy faglig, didaktisk og pedagogisk kompetanse, sier Røsvoll.

Samtidig minner Utdanningsforbundets leder om at det spesielt i vår tid er ekstra viktig med kompetente, mastergradutdannede lærere.

– God utdanning har trolig aldri vært så viktig som nå. Det er svært vanskelig å skille ekte nyheter og «fake news». Da er skolen det viktigste stedet for å verne elevene mot propaganda og polarisering. Og, det beste vernet er kunnskap og kritisk tenkning.

– Hvis målet med forslaget til Senterpartiet og Arbeiderpartiet er å gjøre yrket mer attraktivt, vet vi hva som fungerer: Lærerne må få god nok tid til å gjøre jobben sin, og lønnsnivået må bli bedre, avslutter Røsvoll.

– Rom for solid reallønnsvekst i år

I mars la Unio fram sin tariffpolitiske uttalelse foran lønnsoppgjøret 2025. – Tariffoppgjøret må sikre medlemmene våre en solid reallønnsvekst i år, sier Geir Røsvoll.

Han mener at det kommende mellomoppgjøret må bidra til å løse bemanningskrisen i barnehager, skoler, helsevesenet og andre deler av offentlig sektor, og til å redusere lønnsgapet mellom offentlig og privat sektor.

Den tariffpolitiske uttalelsen ble lagt fram på Unios inntektspolitiske konferanse, som er selve avsparket for årets lønnsoppgjør for Unio. Her la blant annet forhandlingslederne for de ulike tariffområdene fram sine foreløpige vurderinger før forhandlingene i offentlig sektor starter i april.

– Vi må bruke dette lønnsoppgjøret og lønnsoppgjørene framover for å gjøre kommunene til en mer attraktiv arbeidsplass. Det var bra og på høy tid med reallønnsvekst i fjor, etter krevende periode med reallønnsnedgang flere år på rad.

– Nå forventer vi en solid reallønnsvekst, sier Geir Røsvoll, som både er leder av Utdanningsforbundet og forhandlingsleder for Unio kommune.

Dramatiske lønnsforskjeller

Han peker på at det er viktig å se mange oppgjør samlet over tid.

– I det perspektivet er det noen røde lamper som lyser sterkt i KS-området: KS har ansvaret for å drive en rekrutteringspolitikk. Likevel utføres om lag ett av fem årsverk i skolen av ansatte

uten lærerutdanning. Det er naivt å tro at ikke lønnsnivå og lønnsutvikling har noe med dette å gjøre, sier han, og fortsetter:

– Lønnsforskjellene mellom offentlig og privat sektor er blitt dramatisk store. Skal vi møte framtida med ansvarlighet og bærekraft i samfunnet, må vi ha en økonomisk ramme som bidrar til å redusere lønnsgapet. Frontfagsmodellen må praktiseres bedre, slik at grupper som har blitt hengende etter over tid kan få tatt igjen etter slepet.

Røsvoll pekte også på at partene har blitt enige om en rekrutteringsstrategi for lærerutdanningene og læreryrkene i barnehage og skole.

Lite bærekraftig utvikling

I sin tariffpolitiske uttalelse påpeker Unio at lønnsdannelsen tar i for liten grad hensyn til bemanningskrisen i utdanningssektoren, helsevesenet og andre deler av offentlig sektor. Det er en uforutsvarlig og lite bærekraftig utvikling som ansvarlige arbeidsgivere og ansvarlige politiske myndigheter ikke kan sitte stille og se på, mener Unio.

Tall fra Teknisk beregningsutvalg for inntektsoppgjørene (TBU) viser at gjennomsnittlig lønn for heltidsansatte med høyere utdanning i stat-

lig og kommunal sektor er mellom 148.000 og 313.000 kroner lavere enn for tilsvarende grupper i industrien.

Røsvoll minner nok en gang også om at ansatte i skoleverket i kommuner og fylkeskommuner med universitets- eller høyskoleutdanning på mer enn fire år har den største lønnsforskjellen, 313.000 kroner.

Staten: Dette betyr det sene lønnsoppgjøret for skatt og feriepenger

Etterutbetalingen av fjorårets lønnsoppgjør i staten var tidligst i mars 2025. Her kan du lese hva det sene lønnsoppgjøret i staten betyr for skatt og feriepenger.

Streiken i det statlige tariffområdet i 2024, og den påfølgende behandlingen i Rikslønnsnemnda, førte til at fristen for de lokale lønnsforhand-

lingene i 2024-oppgjøret ble utsatt til februar 2025. For Unios medlemmer gjelder de lokalt avtalte lønnsjusteringene fra 5. juni 2024. Justeringene utbetales imidlertid ikke før etter at de lokale forhandlingene er sluttført. Dette betyr at etterutbetalingen av 2024-oppgjøret tidligst kom i mars 2025.

Lønn skal beskattes i kalenderåret lønnen utbetales. Etterutbetaling av lønnsjustering fra juni 2024 til desember 2024 som utbetales i 2025 vil

med andre ord inngå i skatteoppgjøret for 2025. For noen vil dette føre til at de går over fra lav til høy trinnskatt. Du bør derfor se nøye over grunnlaget for skattekortet ditt i 2025 og sjekke at det er tatt hensyn til denne etterbetalingen.

Feriepenger beregnes av lønnen du fikk utbetalt året før feriepengene utbetales. Etterbetaling fra lønnsoppgjøret i 2024 du får utbetalt nå i 2025 vil derfor inngå i grunnlaget for feriepengene du får utbetalt i 2026.

Foto: Helene Moe Slining/Unio

– Det var bra og på høy tid med reallønnsvekst i fjor, etter krevende periode med reallønnsnedgang flere år på rad. Nå forventer vi en solid reallønnsvekst, sier Geir Røsvoll, leder av Utdanningsforbundet og forhandlingsleder for Unio kommune.

Unios overordnede føringer:

- Tariffoppgjøret må sikre Unios medlemmer solid reallønnsvekst.
- Tariffoppgjøret må redusere lønnsgapet mellom offentlig og privat sektor for ansatte med høyere utdanning.
- Tariffoppgjøret må bidra til å styrke den sivile beredskapen. Da må offentlig sektor, som privat sektor, kunne bruke lønn for å rekruttere og beholde ansatte med nødvendig utdanning og kompetanse.

DATOER FOR ÅRETS TARIFFOPPGJØR:

- **KS** (kommunal sektor): Forhandlingsstart 24. april. Frist for enighet er midnatt 30. april (natt til 1. mai).
- **Oslo kommune:** Forhandlingsstart 25. april. Frist for enighet er midnatt 30. april (natt til 1. mai).
- **Staten:** Forhandlingsstart 24. april. Frist for enighet er midnatt 30. april (natt til 1. mai).
- **PBL:** Forhandlingsstart 10. juni.
- **Spekter:** Innledende sentrale forhandlinger (A-del) starter 4. april.
- **Virke:** Forhandlinger i HUK-området 17.–18. juni. Reservedatoer er 15.–16. september.
- **FUS/Trygge Barnehager:** Forhandlingsstart 12. august.
- **KA - kirkelige virksomheter:** Forhandlingsdato er ennå ikke fastsatt.
- **Abelia:** Forhandlingsdato er ennå ikke fastsatt.

NB! Enkelte datoer kan endres.

Hvor har du dine personforsikringer?

Som medlem i Utdanningsforbundet får du en god pris om du samler dine liv- og uføreforsikringer hos oss. Har du disse i banken din i dag anbefaler vi at du ser hva du kan spare på å flytte disse.

Les mer på udf.no

Det lønner seg å samle forsikringene.

Foto: Anna-Julia Granberg

Kurs og konferanser

Adferd som utfordrer i barnehagen

23. april arrangerer vi digitalt kurs for ansatte i barnehagen. Barnehagebarns adferd kan utfordre oss på ulike måter. På hvilken måte kan vi ta ansvar for relasjonen og hvordan kan vi møte utfordrende adferd på en god måte? Kursholder er Ingrid Lund, professor i spesialpedagogikk fra Universitetet i Stavanger. Kurset foregår på Zoom, kursavgift. Du kan også se det i opptak.

Digitaliseringens konsekvenser for læreres arbeid i klasserommet

24. april ønsker vi velkommen til forskningskafé i Lærernes hus. Forskningskafé er Utdanningsforbundets arena hvor forskere og praksisfeltet møtes for å diskutere forskning og utveksle erfaring om aktuelle tema. Denne kvelden skal vi snakke om digitaliseringens konsekvenser for arbeidet i klasserommet.

Gratis og åpent for alle.

Du kan også følge innledningene digitalt.

Møt bl.a. Marte Blikstad-Balas, professor ved Universitetet i Oslo og Fazilat Siddiq, professor ved Universitetet i Sørøst-Norge.

Inkludering og ivaretagelse – til barns beste?

4. juni ønsker vi velkommen til konferanse i Lærernes hus. Er du medlem i Utdanningsforbundet og jobber i utdanningsadministrasjonen på ulike nivå eller i det kommunale, fylkeskommunale eller statlige støttesystemet rundt barn, unge og voksne? Da er denne konferansen for deg! Du kan også delta digitalt.

Til konferansen kommer sentralstyremedlem Ida Næss Hjetland, førsteamanuensis Marit Uthus (NTNU), professor Jon-Håkon Schultz (UiT), psykologspesialist Marie Haavik, advokat Grethe Gilstad, forfatter Birger Emanuelsen. Gratis og kun for medlemmer.

Les mer på www.udf.no/kurs

Dine unike medlemsfordeler

Som medlem i Utdanningsforbundet har du tilgang til unike medlemsfordeler. Flere av dem gjelder også for din familie. Ved å bruke fordelene kan du og dine få en tryggere hverdag og en bedre familieøkonomi. Våre forsikringer til medlemspris er tilpasset ulike livsfaser.

Reiseforsikring

Livsforsikring

Studentforsikring

Innboforsikring

Barneforsikring

Husforsikring

Grunnforsikring

70+ forsikring

Bilforsikring

Uføreforsikring

Kritisk sykdomsforsikring

Rabatt hos Tryg

I tillegg til Utdanningsforbundets spesialtilpassede forsikringer, får du rabatt på private forsikringer hos Tryg. Ordningen gir deg 35 prosent rabatt på alt fra hytte- til dyreforsikring.

Andre fordeler i Tryg

Hvis du har privat forsikring i Tryg, får du også tilgang til psykologhjelp ved personlig krise, råd fra fagpersoner om bolig, og hjelp ved ID-tyveri eller misbruk i sosiale medier.

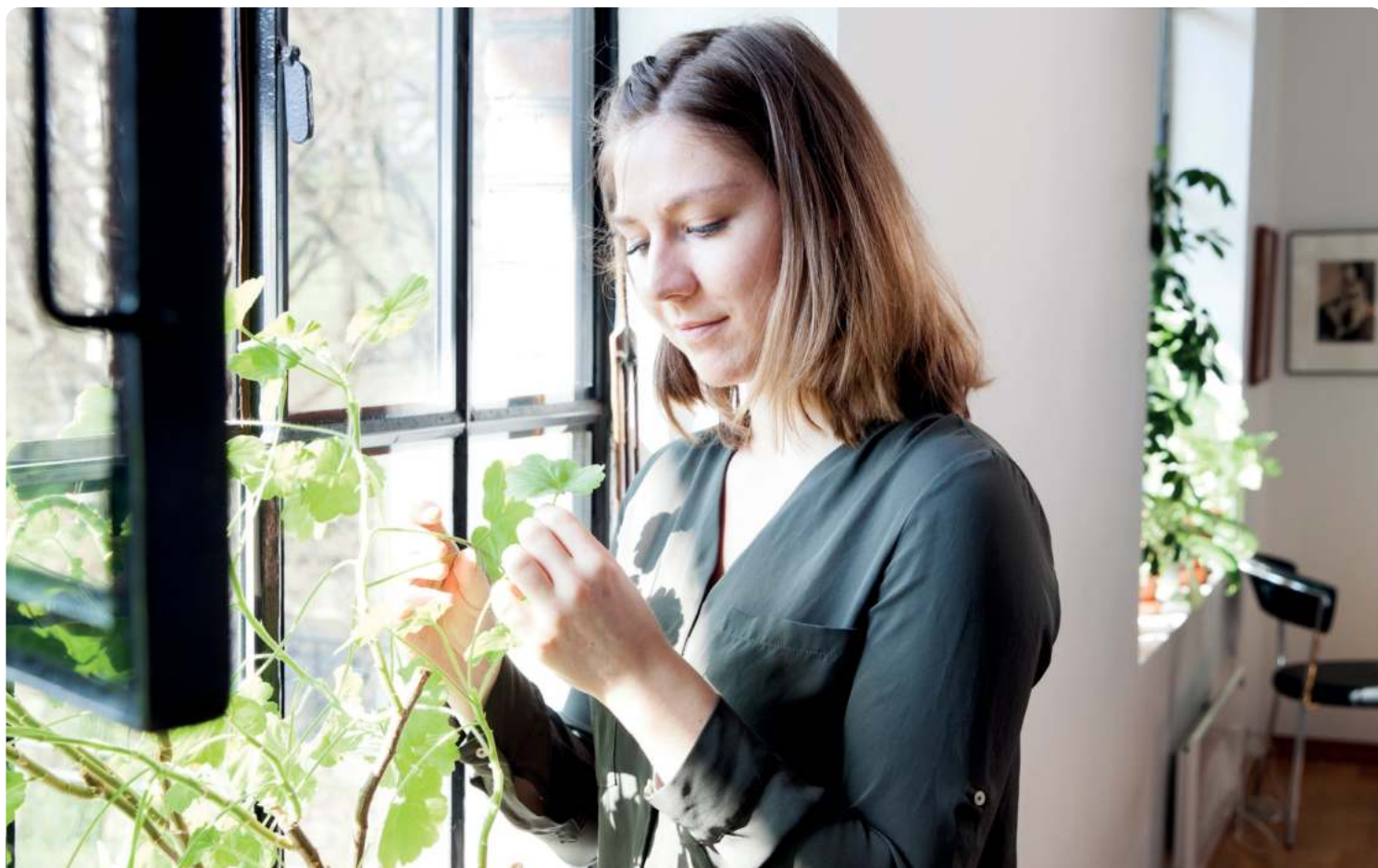
Andre medlemsfordeler

- Boliglån hos Nordea
- BikeMember sykkelregister
- Overnatting på Hurdalsjøen Hotell

Tilbud gjennom Unio

Som medlem i Utdanningsforbundet får du også medlemstilbudene hos Unio.

UFØREFORSIKRING

Kunne du klart deg på to tredjedeler av inntekten?

Ville det holdt til nedbetaling av lån, faste utgifter og å opprettholde samme levestandard som i dag? Ingen vet hva fremtiden bringer, men med uføreforsikring står du og familien tryggere økonomisk, hvis du blir arbeidsufør.

U Utdanningsforbundet

Mer om uføreforsikringen
på udf.no

Mumlefusk

«Fem brune skåler. Åtte tette boller.
Fire raske mopper.»

Jeg satt alene med hodetelefon i et lydtett rom og sa rare ordkombinasjoner høyt. Rett før hadde jeg trykket på en knapp hver gang jeg hørte et pip. Det var en ganske absurd formiddag der to forskjellige unge menn stirret interessert og grunndig inn i øregangene mine. Jeg var glad jeg akkurat hadde skylt dem, slik at sikten var klar.

«Jeg vil ikke bli en sånn gammel kjerring som går rundt og klager på at ungdommen mumler», forklarte jeg den unge audiografen som absolutt så ut som om han skjønte hva jeg mente.

«Det høres ut som om det står en bil på tomgang rett utenfor der jeg til enhver tid befinner meg, og det bor en gresshoppe i høyre øre», fortsatte jeg min klagesang. Mumling og tinnitus var altså de to grunnene til timen hos audiograf og øre-nese-hals-spesialist.

Det har vært en irritasjon i det siste. Folk mumler. Ikke på langt nær alle, heldigvis. Men noen er det så vanskelig å forstå! Jeg må be dem gjenta, og så hjelper det ikke det spøtt. Og her gjør tungvinn sosial kutyme seg gjeldende: Man kan ikke spørre om igjen mer enn tre ganger.

Petit av
Hilde Eskild

Hilde Eskild

Lærer og forteller

Skjønner du ikke hva mumleren sier etter tredje gjentakelse, må du velge mellom å være uhøflig og å lyge. Jeg lyger.

«... Eh jaaaaaa ...» sier jeg. «Skjønner!» Men det gjør jeg jo ikke.

Jeg begynner også å mistenke at enkelte elever benytter seg av dette. De rekker opp hånda og svarer ett eller annet. Jeg spør hva de sier. De repeterer ett eller annet. Jeg ber dem gjenta for tredje gang, og det gjør de. Like utydelig. Jeg gir opp, og de er fornøyde med å ha svart. Slikt gir dårlig karaktergrunnlag.

Da alle tester var overstått, spurte audiografen om jeg skjærer tenner. Det gjør jeg om natta når jeg sover og ekstra mye når jeg er stresset eller sint. Har aldri tenkt på at det kunne ha noe med tinnitus å gjøre, men det kunne det ha.

Dommen kom: «Du har svært god hørsel. Hører som en 20-åring. Så hvis du synes noen mumler, er det fordi det er det de gjør.» Jeg gleder meg til å slå det resultatet i kateteret neste gang noen prøver seg med mumlefusk.

Da er det fritt frem. Hvis jeg vil, kan jeg med god samvittighet klage på at folk mumler. Jeg må bare ikke bli altfor sur og gretten, for da får jeg tinnitus. Det er nemlig ikke alltid det hjelper å bite tennene sammen.

STOREFRI av MARIUS HENRIKSEN

Foto: Adobe Stock

Strandpromenaden i Bridgetown.

QUIZ

15 kjappe om løst og fast

1. Lastebilmerket DAF er eid av et amerikansk selskap, men hvilket land kommer det opprinnelig fra?
2. På hvilken øy tilbrakte Napoleon Bonaparte sine siste år?
3. I hvilken karibisk øystat er artisten Rihanna født? Hovedstaden heter Bridgetown.
4. Hva er en kjernebiter?
5. Hva er den høyeste poengsummen en dartspiller kan få med tre piler?
6. Den norske filmduoen Wam og Vennerød produserte i alt 14 spillefilmer i perioden 1976 til 1995. Hva var fornavnene til Wam og Vennerød?
7. Hva betyr ordet toksikologi?
8. I hvilken norsk by arrangeres årlig Slottsfjellfestivalen?
9. I hvilken idrett kan man konkurrere i grenene keirin, omnium og madison?
10. Hva heter bonusprogrammene til de to flyselskapene SAS og Norwegian?
11. Vi skal fram til et spansk ølbryggeri. Navnet er det spanske ordet for «stjerne». Hva heter bryggeriet?
12. Da operaen i Oslo ble bygd, forlangte mange at man skulle bruke norsk marmor. Det endte imidlertid med at marmoren ble importert. Hvilket land kom marmoren fra?
13. Hvem skrev diktet «Likfunn»?
14. I hvilken idrett utmerker nordmannen Kristoffer Ventura seg i?
15. I Norge brukte vi lenge daler og skilling. Når gikk vi over til å bruke kroner og øre?

Quizmester: Ståle Johnsen. Svarene finner du på side 59.

FOR 50 ÅR SIDEN

Arbeidsmiljø-loven et framskritt – men ennå er det et stykke igjen

Norsk Lærerlag har uttalt seg om Kommunal- og arbeidsdepartementets forslag til lov om arbeidsmiljø. Norsk Lærerlag har hilst lovframlegget velkommen og ser på det som et framskritt i forhold til nå gjeldende Lov om arbeidervern. [...] Norsk Lærerlag har i sin uttalelse tatt opp spørsmålet om elevenes plass i arbeidervernloven og bedt om at det ved iverksetting av lov om arbeidsmiljø blir presisert hvilke paragrafer i loven som er gjort gjeldende for grunnskolens elever, slik at så vel elever som ansatte vet hvilke rettigheter og forpliktelser en har i henhold til lov om arbeidsmiljø.

Norsk Skoleblad nr. 15/1975

FOR 25 ÅR SIDEN

Krever skolepakke

– En skolepakke må til for å få til et skikkelig lønnsløft for lærerne, sa forbundsleder Anders Folkestad i sitt innlegg på landsstyremøtet. Samtidig går Lærerforbundet til forhandlingsbordet med et løfte om en sterkere satsing på forsøks- og utviklingsarbeid i skolen. AFs og Lærerforbundets krav ble overlevert Arbeids- og administrasjonsdepartementet 10. april. Her argumenteres det for ti lønnstrinn (40 000 – 65 000 kroner) for lærere og skoleledere i løpet av den toårige tariffperioden, samt en opptrappingsplan som kan sikre rekrutteringen av lærere.

Skolefokus nr. 8/2000

GYLNE ØYEBLIKK

Norsk med sag, spiker og svipenn

Ein utfordrande norsktime forvandla seg til sløyvertime og tilbake igjen, og midt i hende det noko overraskande.

Tekst: Ylva Törngren | yt@utdanningsnytt.no

Dette skjedde då Tore jobba ved Grødem skole i Randaberg, nordvest for Stavanger:

– Vi var fleire som underviste ein gjeng førsteklassingar i nynorsk. Knalljekke ungar, seier Tore.

Ungane kom med ikkje så reint lite show og spektakkel, men så var plutseleg sløydsalen ledig.

– Det var jo ikkje helt HMS å la førsteklassingar sleppe til der, men det gjorde vi. Elevane fekk sage og hamre og spikra ting av tre, av restmaterialar. Dei lagde blant anna grill med pølser og det heile, av tre.

– Minner frå sommaren kom opp i det dei lagde, fortel Tore.

Minna brukte dei etterpå til historier i norsk, slik at dei fortalde historier, sjølv om de var i første klasse.

– Det var folkehøgskulen i meg som vakna. Det er derifrå eg har lærarideologien min, forklarar Tore Grødem.

På med vernebriller

Ein gut ville absolutt ikkje dele noko minne. Han ville lage skjereføl. Det hadde broren hans i fjerde lagd. Broren hadde òg brukt svi-penn og skrive på fjøla, og det ville litlebroren òg: – Han kunne ikkje levere ein skjereføl utan noko på!

Han var ikkje så flink å skrive enno, han her guten, ifølgje Tore.

– Eg skrev på ein lapp «brød», «til mor», «løk», og liknande. Forklarte ham «der står det det, og der står det det». Me får berre prøve, tenkte eg: På med vernebriller og sette opp nokre stolar, slik at ingen forstyrra ham.

«Sjå kva eg har lagd!»

Guten heldt på for seg, og dei andre var alle oppteke med sitt. Plutseleg kom guten springande:

«Sjå, Tore, kva eg har lagd!»

På fjøla stod verken «brød», «løk» eller «til mor». På fjøla stod det: «Power Rangers»*.

– Det hadde han fått til å skrive heilt rett!

Tore seier han trur mora enno har skjerefjøla, ståande på kjøkkenet.

– Ho blei veldig glad, då ho fekk den!

Tore derimot, fekk småkjeft ifrå rektoren for sløydsal-visitten: – Men det gjekk jo veldig fint. Ikkje noko plaster eller nokon ting!

*amerikansk TV-serie og barneleker, om fem unge superheltar, red.anm.

Noko omarbeida utdrag frå Utdanningsnytt sin podkast «Mitt lærerliv» ved journalist Sonja Holterman og lyddesignar Sondre Myrhol.

Det var jo ikkje helt HMS å la førsteklassingar sleppe til der.

Tore Grødem (62)
lærer i mediefag og i fellesfag med norsk og geografi ved Vågen videregående skole i Sandnes

Har du opplevd et gyllent øyeblikk? Kontakt: redaksjonen@utdanningsnytt.no

Hvor er spesialpedagogikken på vei hen i et nordisk perspektiv?

Når: Torsdag 25. og fredag 26. september 2025

Hvor: I Nyborg, Danmark

For hvem: For deltagere fra hele Norden med interesse for spesialpedagogikk

Nordisk Forbund for Spesialpedagogikk (NFSP) ønsker lærere, spesialpedagoger, ledere og andre som arbeider med det spesialpedagogiske området i de nordiske landene velkommen til konferansen

Hvor er spesialpedagogikken på vei hen i et nordisk perspektiv?

Konferansen avholdes den 25.-26. september 2025 på Sinatur Hotel Storebælt i Nyborg, Danmark.

Konferansespråkene er dansk, norsk og svensk, med mulighet for å anvende engelsk.

På konferansen vil det være presentasjoner og workshops om forskjellige aspekter av spesialpedagogikken med perspektiver fra flere av de nordiske landene.

- Bli klokere på egen og andres praksis og forskning innenfor spesialpedagogikken og kom hjem med ny inspirasjon.

PROGRAM, TALERE OG PÅMELDING

Skann koden og se løpende informasjon om programmet og talere, samt lenke til påmeldingsskjema:

dlf.org/politik-og-presse/den-inkluderende-skole/nordisk-specialpaedagogisk-konference

Nordisk forbund for Spesialpedagogikk (NFSP) ledes av et styre som består av representanter fra medlemsforbund i Island, Færøyene, Danmark, Norge, Sverige og Finland. Styret representeres både av spesialpedagogiske foreninger og lærerorganisasjoner. Fra Norge er Utdanningsforbundet og Skolenes landsforbund representert i styret i NFSP.

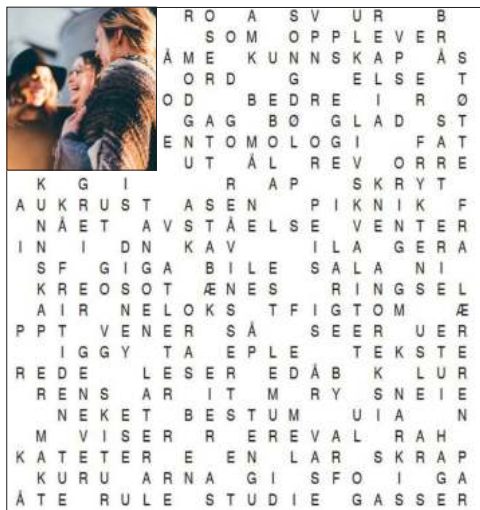
Nordisk forbund for Spesialpedagogikks formål er å fremme samarbeid mellom medlemsforbundene i spesialpedagogiske spørsmål, samt følge utviklingen innen det spesialpedagogiske feltet i Norden og internasjonalt.

NFSPs hjemmeside: nfsp.fo

58

LØSNINGER

Kryssord nr 3

VINNERNE: Kirsti Prydz, Sande, og Inger Anne Rangnes, Smøla. Premien er hver sin boksje på kr. 500. Vi gratulerer!

Quiz

1. Nederland
2. St. Helena
3. Barbados
4. En fugl
5. 180
6. Svend Wam og Petter Vennerød
7. Læren om giftstoffer
8. Tønsberg
9. Sykling (banesykling)
10. EuroBonus og Norwegian Reward
11. Estrella
12. Italia
13. Jakob Sande
14. Golf
15. 1875

Kvar fredag publiserer me ein nettquiz på utdanningsnytt.no. Her finn du nye og tidlegare quizar: utdanningsnytt.no/tag/quiz

BLADENE VÅRE

Utdanningsforbundet gir ut medlemsblad og fire tidsskrifter. Alle publikasjonene er redaksjonelt uavhengige og redigeres etter Redaktørplakaten og Vær Varsom-plakatens regler for god presseetikk.

Som medlem i Utdanningsforbundet kan du få medlemsbladet Utdanning på papir eller digitalt. Neste utgave kommer: 23. mai

I tillegg kan du velge ett av disse tidsskriftene kostnadsfritt:

Første steg
Tidsskrift for barnehagelærere.
Tre utgaver pr år.

Bedre Skole
fra førsteklasse til lærerutdanning.
Fire utgaver pr år.

Yrke
Fokus på yrkesopplæring.
Fire utgaver pr år.

Spesialpedagogikk
Fag- og forsknings-tidsskrift.
Fire utgaver pr år.

MIN SIDE

Administrer abonnementene dine på www.udf.no/min-side eller kontakt medlemservice om du har spørsmål medlem@udf.no, tlf.: 24 14 20 00

Ikke medlem, men ønsker abonnement?
Send e-post til: abonnement@utdanningsnytt.no

UTDANNINGSFORBUNDET

Besøksadresse: Hausmanns gate 17, Oslo
Postadresse: Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo. Telefon: 24 14 20 00

Videreutdanning for deg som jobber i skolen

- Undervisningsfag
- Ledelse og tverrfaglige emner
- Yrkesfag
- Praktisk-estetiske fag
- Nettstudier

 NTNU
VIDERE